Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 15 גראָשען | היינט 8 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 52 | Łódź, Poniedziałek, 2 marca 1931 r. | נ״ינטער יאָהרגאַנג | לאָדז, מאָנטאָג, י״ג אדר תרצ״א | № 52

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פעטריקאָווער 21, טעל. 71=224

אנגעהויבען דער גרויסער פּראָצעס

געגען די מענשעוויקעס אין מאָסקווע

מאָסקווע, 1 (ספּ. טעל.) עס האָט זיך אָנגעהויבען דער פּראָצעס געגען 14 מענשעוויקעס, וועלכע ווערען בעשולדיגט אין סאַבאָטאַזש־אַקטען און מיטווירקען צו אַנ׳איבטערווענץ פון די אויסלענדישע מלוכות געגען סאָוויעט־רוסלאַנד.

דער פּראָקוראָר קרילענקא פאָדערט טויט־שטראָף.

מאָסקווע, (יט״א) צווישען די 14־ בעשולדיגטע מיטגלידער פון דער מענשעוויסטישער קאָנטר־רעוואָלוציאָנערער פּאַרטיי, וועלכע וועלען געשטעלט ווערען פאַר׳ן העכסטען סאָוויעטישען געריכט, געפינען זיך 6 יודען, דאָס זענען: וואַסילישער, 47 יאָהר אַלט, געוועזענער מיטגליד פון ראַט פון דער סאָוויעטישער מלוכה־באַנק, אַבראַם גינדבורג, 52 י. אַ. עקאָנאָמיסט באָריס בערלאַצקי 41 יאָהר אַלט, געוועזענער מיטאַרבייטער פון דער מלוכה־באַנק, מאָיסיי טייטעלבוים, 54 י. אַ. געוו. מיטגליד פון אַרבייטס־קאָמיסאַריאַט און איסאַק רובין, 55 י. אַ. פּראָפעסאָר פון עקאָנאָמישע וויסענשאַפטען, געוו. מיטגליד פון „בונד".

אין איינעם פון די בעשולדיגונגס־פּונקטען ווערט געזאָגט, אַז די 14 אָנגעקלאָגטע האָבען זייט 1928 אָנגעהאַלטען בעציהונגען מיט דער גרופּע פון אַבראַמאָוויטש׳ן אין אויסלאַנד, אַלע ווערען בעשולדיגט אין שטרעבען צוריקצושטעלען די הערשאַפט פון קאַפּיטאַליזם אין סאָוויעטען־פערבאַנד, ערמוטיגען אויסלענדישע אינטערווענץ, ווי אויך שטרעבען אָפּצושוואַכען די לייסטונגס־פעהיגקייט פון דער סאָוויעטישער אינדוסטרי און דעזאָרגאַניזירען די אַרמעי. אין דער בעשולדיגונג ווערט געזאָגט, אַז די פיהרער פון דער מענשעוויסטישער פּאַרטיי אַבראַמאָוויטש און בראַונשטיין האָבען אין זומער 1928 און פריהלינג 1929 בעזוכט דעם סאָוויעטען־פערבאַנד. זיי ווערט פאָרגעוואָרפען אַז זיי זענען געקומען אַלס אַגענטען פון צווייטען אינטערנאַציאָנאַל צו אָרגאַניזירען אַ קאָנטער־רעוואָלוציאָנערע קאַמפּאַניע אין סאָוויעטען־פערבאַנד.

בערלין, 1 (יט״א טעלעגראַפיש) אינ׳ם צוזאַמענהאַנג מיט׳ן פּראָצעס פון די מענשעוויקעס וואָס קומט איצט פאָר אין סאָוויעטען־פערבאַנד, האָט אַבראַמאָוויטש ערקלערט, אַז די בעהויפּטונג, וואָס ווערט געמאַכט, אַז ער איז כלומרשט געווען אין יאָהר 1929 אין ראַטען־פערבאַנד, איז נישט ריכטיג. זייט נאָוועמבער 1920 איז אַבראַמאָוויטש אין סאָוויעט־רוסלאַנד נישט געווען. די גאַנצע בעשולדיגונג געגען די מענשעוויקעס האַלט ער פאַר זינלאָז.

אין די יודישע סאָציאַליסטישע קרייזען איז מען שטאַרק בעאונרוהיגט פאַר׳ן גורל פון דער געוועזענעם ס.ס.־טוער פּראָפ. אהרן סאָקאָלאָווסקי (אין פּוילען געווען בעקאַנט אונטערן נאָמען „מאַקעדאָנטשיק". די רעד.) ווי ס׳שטעלט זיך אַרויס איז וואַסילישער נישט קיין זשיד.

„פּראַוודאַ" טיילט מיט, אַז אַבראַמאָוויטשעס רייזע קיין אַמעריקאַ איז געווען פערבונדען מיט דער פערשווערונג געגען ראַטען־פערבאַנד מצד די מענשעוויקעס. די רייזע איז פינאַנסירט געווען דורך הילפערדינג און ברייטשייד.

ס׳ווערט געזוכט פון זאָפאָרט אַ קוואַליפיצירטער

דאַמען-מאַגאַזין-געזעלען

ווי אויך מיטנייערס

ביי ל. שלאָמאָוויטש, זגערזשער 14. 1515

לאָדזער יודישער קאַמעראַל־טעאַטער

נייער

„אררט"

אין ווייסען זאַל

„מאַנטיפּעל"

זאַכאַדניאַ 43.

קינסטלערישער לייטער:

מ. בראָדערזאָן.

מאָרגען, דינסטאָג, פּורים, דעם 3־טען מערץ 1931, 9.30 און 11.30 ביינאַכט

2 גראַנדיעזע

פּורים־פאָרשטעלונגען

מיט אַ רייכען פּראָגראַם.

קמח של פסח

MŁYN GWIAZDO, Ozorków

געפינט זיך אונטער דער פּערזענליכער השגחה פון הרב הגאון מהר״ר דוד בעער שליט״א פון אָזאָרקאָוו

דעם פערקויף פאַר לאָדז האָט ה. קלאַר

אין דער צוקערניע דזשיגאַנסקי, קאָשטשעלנאַ 4, טעלעפאָן 138-75

טעלעפאָן פון דער פּריוואַט - וואוינונג זשגאָווסקאַ 35 A איז 136-01

א הערצליכען מזל־טוב

ווינשט די גאַנצע חברה „עזרת אחים" אונזער גבאי

יעקב מרדכי ווינבוים

צו דער האָכצייט פון זייער ליבע טאָכטער

איטע ווינבוים

מיט ה׳ שלמה גאָלדבערג

חברה „עזרת אחים"

זאַוואַדזקאַ 21.

Dr. med. J. M. BARCINSKI

רענטגען־אינסטיטוט

הייל־בעהאַנדלונג פון בייזע געשווילעכצען (ראַק) רענטגען־ און פאָטאָגראַפיעס־דורכלייכטונגען אויפ׳ן אָרט און אין די וואוינונגען פון די קראַנקע.

אויפנאַהמס־שעה׳ן פון 5–8 אָוונד.

11. ליסטאָפּאַד 20, טעל. 214=50

חרטה־ערקלערונג.

איבערצייגענדיג זיך, אַז די פערוואַלטונג פון בעקער־צעך האָט נישט געטראָגען קיין שום שולד אין די נאַכט־קאָמיסיעס און, אַז די פערוואַלטונג אַרבייט אונערמידליך לטובת דעם יודישען בעקער־צעך, בעזונדערס ביי איהר בעמיהען זיך וועגען אָפּשאַפען די גזירה פון נישט טאָרען באַקען אום זונטאָג, ציה איך צוריק מיין ערקלערונג וועגען מיין אַרויסטריט פון צעך. אַלס צייכען פון חרטה שפּענד איך 5 זל. פאַר׳ן „קרן־קימת". מיט דרך־ארץ

יעקב צעפּעלינסקי

בזשעזשינער 68.

ווי׳כטיג פאַר אַלע!

אַלע אַרט ווייגען

אויסלענדישע און איינלענדישע

צו די ביליגסטע פּרייזען

ווי אויך גאַנץ אַלטע ווייגען פון יאָהר 1845, 1866, 1881 א. ז. וו., אויך אַלטען מעהד פון פאַר דער מלחמה, און אַלע סאָרטען ליקיער, קאָניאַק און שפּריט, אַלעס צו שטאַרק־רעדוצירטע פּרייזען איז צו בעקומען ביי

דער אַלט־בעקאַנטער און איבעראַל בעוואוסטער פירמע

ע. שיקער, לאָדז

פּולנאָצנאַ 1. טעל. 107=84

וואו איהר וועט אַמביליגסטען און רעעלסטען בעהאַנדעלט ווערען

דער וואַהל־קאָמיטעט

צו די וואַהלען צו דער יודישער קהלה

ביים לאָדזער יודישען

פליישער־פעראיין

פּיעטריקאָווער 24

פאָדערט אויף אַלע פליישער פון גאַנץ לאָדז, מיטגלידער און נישט־מיטגלידער, ווי אויך גראָשער, וועלכע האָבען נישט געהאַט קיין וואַהל־רעכט ביי די לעצטע גמינע־וואַהלען, ווי אויך די, וועלכע האָבען געענדערט לעצטענס זייערע וואוינערטער, זאָלען זיך קומען רעגיסטרירען אין סעקרעטאַריאַט פון פעראיין טעגליך פון 6–9 אָוונד ביז מיטוואָך, דעם 4/III ד. י.

דער וואַהל־קאָמיטעט

ביים פליישער־פעראיין. פּיעטריקס. 24. 1512

– די – שענסטע

טאָרטען

לכבוד פּורים

ווי אויך אַלערליי

פּורים־געבעקסען

זאָווי מאַשין־מצות, מצה־מעהל, אייער־פערפעל און סוכאַרקעס

עמפּפעהלט די איבעראַל־בעוואוסטע צוקערניע

נ. ווינבערג

38 פּיעטריקאָווער 38 :-: טעל 143=82 :-:

ב״ה

מודעה.

דער ראַבינאַט בעט, אַז יעדער יוד, וואָס בעזאָרגט זיך מיט קויפען „משלוח מנות" אויף פּורים, זאָל נזהר זיין צו קויפען ביי אַזעלכע געוועלבער, וואָס האַלטען שבת געשלאָסען, אַזוי ווי די גדולי התורה האָבען מחלט געוועזען ביי דער גרויסער אסיפה אין וואַרשאַ צו שטיצען שומרי שבת.

שומרי ומזהירי שבת עם ועד הרבנים בראש

שומרי שבת, אַלעקסאַנדריסקאַ 19. 1517

היינט, מאָנטאָג, י״ג אדר תרצ״א 2/3, 11 אַ זייגער פאַרמיטאָג צו דער ערשטער שמערצליכער יאָהרצייט פון אונזער וויצע סטאַרשע

אליעזר וואָלף פינגערהוט נ״ע

קומט פאָר אויפ׳ן בית החיים אַ הזכרה, צו וועלכער אַלע מיטגלידער ווערען געבעטען פּינקטליך צו קומען.

די פערוואַלטונג פון בעקער־צעך אין לאָדז

א געשלעג אין לובלינער קהלה=ראט

לובלין, 1 (טעלעפאָניש) אויף דער נעכ־טיגער זיצונג פון קהלה־ראט האבען די אָרטאָדאָק־סען אריינגעטראָגען אַ פאָרשלאָג צו בעשטימען אַלס רב פון ליבלין דעם ה״ב שפּירא.

די אָפּאָזיציע האָט דאַן געמאכט אַן׳אָבּס־טרוקציע. אין דער אָבּסטרוקציע האָט אויך מיטגע־האָלפען די גאַלעריע, צוליב וואָס עס האָט זיך אריינגעמישט פאָליציי.

בני ביה איז געפאַלען פון דער גאַלעריע אַ שטיין, וואָס האָט געטראָפען אין קאָפּ פון אַ ביני־דישען דאָזאָר און איהם שווער פערוואונדעט.

עס האָט אויסגעבראָכען אין זאַל אַ מוראדיג געשלעג.

די מהומה און טומצל האָט אָנגעהאַלטען ביז 2 אַ זייגער ביינאַכט.

היינט — א זיצונג פון סיים

וו א ר ש א, היינט מאָנטאָג קומט פאָר א זיצונג פון סיים.

אויפ׳ן טאָג־אָרדנונג שטעהען עטליכע פונקטען.

ארום מארד איז לוקאוו

וו א ר ש אַ, 1 (יט״א טעלעגראפיש) וועגען דעם מאָרד אין לוקאוו האָט יט״א בעקומען גע־נויערע אויפקלערונגען פון ביידע צדדים. דער ציוניסטישער פאָרזיצער פעלדמאַן טיילט מיט, אז בעת די וואהלען פון א רב האָבען ציוניסטען, „מזרחי״ און האנדווערקער געוועהלט א רב, דער אגודה־צד, מיט גרינבלאַט אין בראש, האָט זיך גע־וועהלט זייער אייגענעם רב. בעת א קאָנפליקט האָט אַן׳אגודה׳ניק גרינבלאַט דערמאָרדעט דעם 20־יאָהריגען גרשון שליביאַק.

דער קאנדידאט פון דער אגודה, דער רב און גרינבלאט זענען ארעסטירט געוואָרען, דער רב איז שפּעטער בעפרייט געוואָרען, פון די אגודה־קרייזען טיילט מען מיט, אז דער דערמאָר־דעטער שליביאק איז אַן׳אגודה׳ניק.

דער קאמף מיט׳ן פראיעקט צו העכערען ס׳דירה=געלד

וו א ר ש אַ, 1 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספּאָנדענט) די לאָקאַטאָרען־פעראיינען מאַכען ענערגישע הכנות צו דעם פּלעביסציט, וואָס וועט דורכגעפיהרט צווישען אַלע לאָקאַטאָרען אין פּוי־לען ניט צו דערלאָזען מען זאָל העכערען ס׳דירה געלד.

מען רעכענט, אז עס וועלען זיך צונויפ־זאמלען עטליכע מיליאָן אונטערשר־פטען.

דאָס איז דאָס איינציגע מיטעל אומצוואַר־פען דעם פראיעקט צו העכערען ס׳דירה־געלד.

די לויה פון דעפ. ד״ר דיאמאנד

לעמבערג, 1. (טעלעפאָניש) נעכטען איז דאָ פאָרגעקומען די לויה פון פערשטאָרבענעם דעפּ. ד״ר דיאַמאַנד.

אין דער לויה האָבען זיך בעטייליגט העכער 20 000 מאַן. דערונטער אַנ׳ערך 5000 יודען.

4 אָרקעסטערס און אַ כאָר האָבען געשפּילט און געזונגען טרויער־מעלאָדיעס.

אין אַלע גאַסען, דורך וועלכע דער טרויער־צוג איז אדורכגעגאַנגען, זענען די גאַז לאַמטערן געווען פּע הילט אין שווארצע קרעפּ.

צווישען די קרענץ האָט זיך אויך געפונען א קראַנץ פון צ. ק. בונד, וואָס איז געטראָגען גע־וואָרען דורך אַ ספּעציעלע דעלעגאַציע פון בונד.

ביים אָפענעם קבר האָבען געהאַלטען טרויער־רעדעס ניעדזיאַלקאָווסקי, באַרליצקי, אַרצישעווסקי, קוואַפּינסקי און ד״ר איינאייגלער פון בונד.

אין דער לויה האָט זיך אויך בעטייליגט דער ראַבינער און דער אויבער־קאַנטאָר.

צי דער פאַמיליע איז אויך אָנגעקומען א מיט־געפיהל־דעפּעשע פון דער פאַמיליע פון ד״ר הערצל, ווייל מ׳זאגט קרוב דער פערשטאָרבענער דיאַמאַנד איז געווען.

אנטיסעמיטישע אונרוהען אויף אונגארישען אוניווערזיטעט

בודאַפּעשט, (יט״א) די אונרוהען אויפ׳ן אוניווערזיטעט אין פינפקירכען דויערען בסדר זייט איינעגע טעג. די אַנטיסעמיטישע סטודענטען פונ׳ם פעראבאַנד פון די „אויפוואכענדע מאַדיארען בעזאַ־לען בסדר די יודישע סטודענטען און שלאָגען זיי. גלייכצייטיג אָרגאַניזירען די אַנטיסעמיטען גאַסען־דעמאָנסטראַציעס. בעת איינער פון די דעמאָנסטראַ־ציעס האָבען די כוליגאַנעס אויסגעהאַקט אַלע שויבען אין רעדאַקציע און דרוקעריי פון דער ליבעראַלער צייטונג „פאַטשינאַלפאַ״.

די פאָליציי האָט ארעסטירט 5 סטודענטען. אין פאַל, אויב די סטודענטען וועלען זיך נישט בערוהיגען, איז דער סענאַט געניויגט צו שליסען דעם אוניווערזיטעט אויף דעם לויפענדען סע־מעסטער.

ד״ר פעליקס ראָזענבליט קומט קיין ווארשא

וו א ר ש א, 1 (יט״א טעלעגראפיש) דעם 10 מערץ וועט קיין ווארשא קומען צו פאָהרען דער מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע ד״ר פעליקס ראָזענבליט. זיין קומען שטעהט אין צוזאמענהאנג מיט דער ציוניסטישער ווערבירונגס־אקציע אין פוילען.

א שווערע אויטאבוס־קאטאסטראפע

וו א ר ש אַ, 1 (טעלעפאָניש) אויפ׳ן וועג קיין נאָווידוואָר האָט זיך איבערגעקעהרט אַן׳אוי־טאָבוס מיט פאסאזשירען.

אלע פאסאזשירען זענען שווער־פערוואונדעט געוואָרען, צווישען די פערוואונדעטע געפינט זיך אויך דער ווארשאווער בדחן פנחס זילבערשטיין.

פראצעס געגען א היטלעריס־טישען רעדאקטאר

ב ע ר ל י ן (יט״א) פון נירענבערג ווערט מיט־געטיילט וועגען אַן׳אינטערעסאַנטען פּראָצעס געגען אַ געוויסען האלף, רעדאַקטאָר פון נאַציאָנאַל־סאָציאַ־ליסטישען וואָכענבלאַט דער „שטירמער״. האלף האָט מיט אַ יאָהר צוריק אַטאַקירט דעם „יודישען דאָקטאָר לעיועהיים, וועלכער האָט גורם געווען דעם טויט פון אַ נישט־יודישער פרוי״, ווייל „דער תלמוד פערווערט יודישע דאָקטוירים צו היילען נישט־יודישע קראַנקע״. בעת דעם פראצעס האָט זיך אבער אַרויסגעוויזען, אז לעוועהיים שטאַמט פון אַנ׳אַלטער קאַטוילישער משפחה, דאַגעגען איז די געשטאָרבענע פּאַציענטין געווען די פרוי פון אַ יודישען לעהרער. האלף איז פערמשפּט געוואָרען צו בעצאָהלען 400 מארק געלד־שטראָף.

ווי אזוי קאן אויפגעמאהנט ווערען אויף פערלוירענע וועקסלען

ווי אַזוי מאָהנט מען אויף די סומע פון אַ וועקסעל, ווען דער וועקסעל איז פערלוירען געגאַנגען? דאָס וועקסעל־געזעץ זעהט פאָר אין דעם דאָזיגען פאַל אַ גאַנץ בעזונדערע פראָצעדור.

אַלזא, ווען אַ וועקסעל ווערט פערלוירען אָדער צוגע׳גנב׳עט, דאַרף דער איינהאַבער פון דעם וועקסעל זיך ווענדען צום שטאַטישען געריכט פון דעם אָרט, וואו דער וועקסעל איז געווען צאָהלבאַר, און פאָדערען צו אנערקענען דעם פערלוירענעם וועקסעל אַלס אַנולירט. דערביי דאַרף מען ברענגען בעווייזען, אַז אזא וועקסעל האָט עקזיסטירט, נאָר ער איז פערלוירען געגאַנגען. דאָס געריכט שטעלט צונויף אַ מעלדונג און דרוקט זי אָפּ אין דער אָפיציעלער צייטונג, אין וועלכער עס דרוקען זיך שטענדיג די מעלדונגען פון האַנדעלס־רעגיסטער. אין דער מעלדונג ווערט דער בעזיצער פונ׳ם פער־לוירענעם וועקסעל אויפגעפאָדערט צו קומען אין געריכט במשך פון 60 טעג און ברענגען דעם וועק־סעל. די 60 טעג ווערען גערעכענט פון דעם טאָג, ווען דער וועקסעל האָט געזאָלט זיין צאָהלבאַר; אויב דער אויפרוף איז געדרוקט געוואָרען נאָך דעם צאָהלונגס־טערמין, — רעכענען זיך די 60 טעג פון דער דאַטע, ווען די מעלדונג איז פער־עפענטליכט געוואָרען.

אויב במשך פון די 60 טעג ברענגט אימיצער דעם וועקסעל אין געריכט, ווערט די ווייטערע פּראָ־צעדור איבערגעריסען, און דער אייגענטימער פון וועקסעל האָט דאָס רעכט אונטערצונעהמען די גע־העריגע שריט, כדי אויפצוווייזען זיין רעכט אויף דעם וועקסעל; דאָס בילדעט אָבער דעם געגענשטאַנד פון אַ גאַנץ בעזונדערען פּראָצעס.

דאַגעגען, אויב במשך פון דער בעשטימטער צייט קומט נישט קיינער מיט׳ן וועקסעל און דער פאַקט פון פערלוירען געהן פונ׳ם וועקסעל אונטער־ליגט נישט קיין שום ספק, גיט דאַן דער ריכטער אַרויס אַ בעשלוס, אַז דער פערלוירענער וועקסעל ווערט בטל, די פעראינטערעסירטע פּערזאָן דאַרף דאַן אַרויסנעהמען אַ קאָפּיע פונ׳ם בעשלוס, און א אויפ׳ן יסוד פון דעם דאָזיגען בעשלוס מעג מען אָננעהמען אַלע שריט און אויספיהרען די רעכט, וועלכע עס גיט אַ וועקסעל, אַלזא, אויך פאָדערן געריכטליך די וועקסעל־סומע.

אויב די פעראינטערעסירטע פּערזאָן האָט אָנגע־וויזען נישט בלויז דעם אויסשטעלער פון וועקסעל, נאָר אויך די זשיראַנטען, — איז דער בעשלוס פון געריכט וועגען מבטל מאַכען דעם וועקסעל חל אויך אויף די זשיראַנטען.

א. ריפּטין.

יין כשר לפסח!

אויב איהר האָט נאָך נישט געטרונקען דעם בע־וואוסטען ראָזינען־וויין „פּראַגרעס״ № 7 טאָ איבערצייגט אייך, אז איהר בערויבט אייך און אייער פאַמיליע פון הנאה האָבען פון גוטען וויין. צוליב רעקלאַמע פערקויפען מיר № 7 א פלאַש פון 1/4 ליטער גוטען ראָזינען־וויין נאָר 65 גר.

א באַטשינקע „ „ 1.50 זל.

א קווארט „ „ 2 זל.

בעמערקונג: פאַר לעדיגע חזרה־פלאַשען צאָהלען מיר 5 גר. פאַר 1/4 ליטערדיגע פלאַש און 10 גר. פאַר באַטשינקעס אין קוואָרטען.

אלע וויינען זענען כשר לחג הפסח, א חוץ די 1/4 ליטערדיגע ראָזינען־וויין צו 65 גר.

מיט אַכטונג

וויין־ און מעהד־פאַבריק

„פּראַגרעס״

אַלטער מארק 2, טעל. 184-82.

בעמערקונג: מ׳בעט אַכטונג צו געבען אויפ׳ן פירמאָווע שטעמפּעל.

Dr. Z. Rakowski

פאַר אוירען־, נאָז־, האַלז־ און לונגען־קראַנקה

9 קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 127-81.

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערושאַ 17 פון 10—11 און פון 2—3

Dr. Różaner

ספּעציאַליסט פון הויט און ווענערישע קראַנק־הייטען און קינדערלאָזיגקייט

נאַראָטאָוויטשאַ 9, טעלעפאָן 128-98

צוריקגעקעהרט

נעמט אָן פון 8–10; 5–8 אָווענד

היינט און פאָלגענדע טעג!

מייסטערווערק פון אַלע צייטען!

ליבעס־פּאָעמע, וועגען וועלכער די וועלט האָט נישט געטרוימט!

זינג און רוהם פון קלאַנג־פילם

קעניג פון די בעטלער

אין דער ראָלע פון פּאָעט־בעטלער, דער הויפּט־ארטיסט פון זיגפעלד־טעאַטער אין ניו־יאָרק

DENIS KING

מעכטיג און דינאמיסטיש שפּילען און זינגען פון דעם בעריהמטען אַקטיאָר האָט איבעראַשט אַלעמען און אלע ביז איצט געזעהענע שטערנס — אין דער ראָלע פון דער שעהנער פירשטין

Janette Mac Donald

בעריהמט פון פילם

„ליבעס־פּאַראַדע״

אָנהויב אין וואָכענטאָג 4.30 אָבענטאָג, שבת, זונטאָג און יום־טוב 12.30 בייטאָג

פּאָפּולערע פּרייזען.

דאס עלעגאנטסטע און פּאַסיגסטע שלח=מנות לכבוד פּורים

איז א פּערפום־באָמבאָניערקע איינגעקויפט נור אין דער איינציגער און גרעסטער קאָנקורענץ־פּערפומעריע

י. דרוקער, 5 זאוואדזקא 5

טעלעפאָן 175-92

וואָס בעזיצט דעם רייכסטען אויסוואַהל פון די נייעסטע פּאַריזער פּערפומען, ווי אויך די פיינסטע ערשטקלאַסיגסטע פּודערן, טואַלעט־זייפען אז״וו

בעמערקונג: צוליב׳ן קריזיס זענען די פּרייזען פון אַלע קאָסמעטישע ארטיקלען בעדייטענד רעדוצירט געוואָרען.

מיט אַכטונג

Perfumerja J. DRUKIER, Zawadzka 5, tel. 175-92

קיין פיליעס בעזיצען מיר נישט.

לאדז
2 מערץ 1931

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז.
2 מערץ 1931

כל זמן רוסלאַנד בויט זיך

קען מען זיך נאָר מיט׳ן באָלשעוויזם אַן׳עצה געבען

ווען רוסלאַנד וועט דורכפיהרן איהר ווירטשאַפטליך פּראָגראַם, וועט זי זיין אַ געפעהרליכע מאַכט

אַן׳אַרטיקעל פון פאַן־איראָפּע־נביא, קודענהאָווע־קאַלערגי

דער בעקאַנטער קעמפער פאַר דעם געדאַנק פון פאַן־איראָפּע, גראַף קודענהאָווע־קאַלערגי, האָט אין זיין זשורנאַל פערעפענטליכט אַ גרויסען אַרטיקעל געווידמעט דער פראַגע פון די איראָפּעאישע גרעניצען. דער מחבר שטעלט די פראַגע צי דאַרף איראָפּא האָבען אַלס איהר גרעניץ דעם דיעסטר און די מאַריצע אָדער דעם שטילען אָקעאַן און דעם טייך אפרת.

גראַף קודענהאָווע־קאַלערגי ווייזט אָן, אַז רוסלאַנד איז פינף מאָל אַזוי גרויס ווי איראָפּא אָהן רוסלאַנד. די אין איראָפּא, וועלכע ווילען אַריינגעהמען רוסלאַנד אין דעם פערבאַנד, פון די איראָפּעאישע מלוכות זענען פערבלענדעט, זיי זעהען נישט, אַז דאָס וואָלט געווען אַ זעלבסטמאָרד פאַר איראָפּאַ. דער גרעסטער טייל איראָפּעער זעהט אין רוסלאַנד אַן׳איראָפּעאישע מלוכה, וואָס אונטערשיידעט זיך פון די אַנדערע לענדער מיט איהר קאָנסטיטוציע. אָבער לויט דער מיינונג פון גראַף קאַלערגי אונטערשיידעט זיך רוסלאַנד פון איראָפּע מיט איהר גאַנצער לעבענס־פאָרם, מיט איהר קולטור און ציוויליזאַציע. די פאָרם פון רוסישען לעבען נאָך דער באָלשעוויסטישער איבערקעהרעניש איז אַ ווידערשפּרוך צו די איראָפּעאישע פאָרמען. איהר ציל איז צו פערניכטען די מערב־ציוויליזאַציע און איהר איצטיגער פאָרם דורך אַ רעוואָלוציע אָדער אַ קריג, כדי אויף די חורבות פון איראָפּע צו שאַפען דעם טריאומף פון די באָלשעוויסטישע לעבענס־פאָרמען, אין דעם דאָזיגען גייסט ווערט ער צויגען די רוסישע יוגענד, און עס איז קיין וואונדער נישט, וואָס די דאָזיגע יוגענד, וועלכע ענטציקט זיך מיט דער עוואַנגעליע פון לענינען, וואַרט נאָר אויף דעם טאָג ווען דער מערב וועט צושטערט ווערען אין בלוט און דער באָלשעוויזם וועט זיגען.

די איראָפּעאישע אָפּטימיסטען האָבען לאַנג געהאָפט אויף אַן׳איבערקעהרעניש אין רוסלאַנד. די דאָזיגע האָפענונג איז זעהר פּראָבלעמאַטיש. מיט איהר קאָנען זיך רעכענען פריוואַטע מענשען, אָבער נישט מלוכה־מענער, וועלכע מוזען נעהמען אין אַכט דאָס ערגסטע און אין דער ריכטונג לענקען זייער טעטיגקייט, די איראָפּעאישע פּאָליטיק דאַרף זיך רעכענען מיט דעם, אַז דער באָלשעוויזם וועט זיך אויפהאַלטען און אַז ער וועט לכל הפחות טיילווייז דורכפיהרען זיין עקאָנאָמיש פּראָגראַם. אויב דאָס וועט געלינגען דאַן וועט איראָפּע זיך געפינען פנים אל פנים נישט צוגעגרייטערהייט, מיט דער גרעסטער עקאָנאָמישער קראַפט פון אונזער פּלאַנעט, ווייל מיט אַ טעריטאָריע, וואָס איז גרויס אַ דריטעל פון דעם ערד־באַלעם און מיט אַן׳אַרמעע פון קנעכט, וואָס געהאָרכען בלינד די בעפעהלען פון צענטער, קאָן מען אָרגאַניזירען אַ ווירטשאַפט וואָס וועט זיך אַן׳עצה געבען געגען יעטוועדער קאָנקורענץ. דער אַזוי גערופענער סאָוויעטישער דעמפּינג איז נאָר אַן׳אָנהויב, נאָר אַ וואָרנונג.

דער צווייטער טייל פון דעם אַרטיקעל איז געווידמעט דער פראַגע פון ענטוואָפענונג, דער מחבר ווייזט אָן, אַז אויב אַפילו איראָפּא וועט זיך ענטוואָפענען, וועט אין דער האַנד פון סאָוויעט־רוסלאַנד דאָך בלייבען אַ דאָפּעלט געוועהר: פּראָפּאַגאַנדע און מאָנאָפּאָל פון דעם אויסען־האַנדעל. די דאָזיגע צוויי וואָפענס וועלען געבען רוסלאַנד אַן׳איבערגעוויכט איבער איראָפּא.

דער גראַף פיהרט אויס, אַז עס איז געקומען די צייט, ווען איראָפּא דאַרף זיך אַרומזעהן, כל זמן רוסלאַנד געפינט זיך אין פעריאָד פון בויען, האָט איראָפּא אַן׳אָטעם־פויזע, מען קאָן די פויזע אויסנוצען, אָדער זי דורכלאָזען.

יודען ווילען פערנעהמען פּאַלעסיע

א נייע זאָרג אויף די ענדעקישע קעפּ

די ענדעקישע „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ" האָט אַ נייע שווערע זאָרג: יודען זאָלען חלילה נישט בעקומען די פינסקער בלאָטעס און זאָלען זיך נישט נעהמען מיט דער הילף פון אַמעריקאַנער קאַפּיטאַלען, די בלאָטעס אויסצוטריקענען און צו קאָלאָניזירען.

„מיר קענען. שרייבט די צייטונג, די דאָזיגע פּלענער שוין פון לאַנג. די יודישע נאַציאָנאַליסטען טרוימען וועגען ערעבערען די שטחים, וואָס ליגען צווישען פּוילען און רוסלאַנד. „וועגען שאַפען אַ יודישע טעריטאָריע אין די ראַהמען פון אייבער, עווענטועל פון די ביידע דערמאָהנטע מלוכות, כדי אויף אַזאַ אופן צו בעהערשען די פערבינדונג צווישען באַלטישען און דעם שוואַרצען ים... ס׳זעהט אויס, אַז די איצטיגע סיטואַציע האָבען די יודען אַנערקענט פאַר פּאַסיג עפענטליך צו דיסקוטירען וועגען פערקויפען זיי פּאַלעסיע. ווייל עס האַנדעלט זיך נישט וועגען עפּעס אַנדערש, ווי וועגען פערקויפען 1.600.000 העקטאַר פּוילישע ערד אין יודישע הענד. די יודען ווילען דורכאויס זיין אין פּוילען אַ „טעריטאָריאַלע מינדערהייט", ווי ס׳זענען ביז איצט בלויז די רוטענער. זיי חלומען וועגען שאַפען אין פּוילען אַ נייע פּאַלעסטינע.

„דער דאָזיגער פּראַגע, זאָגט אָן דאָס בלאַט, וועלען מיר נאָך ווידמען געוויסע בעטראַכטונגען. דערווייל באַטירען מיר די דאָזיגע בעאַ־פּאַלעסטינישע אָפּערטע פון די יודען. וועלכע האָבען אַנערקענט, אַז נאָכ׳ן אויספערקויף פון די קאָנצעסיעס און מאָנאָפּאָלען, וועט איינציגען קומען אַ געהעריגער מאָמענט פאַר׳ן אויספערקויף פון פּוילישער ערד. די אַבערגלויביגע יודען שרעקען זיך אַפילו נישט, אָפּ פאַר דעם אומשטאַנד, וואָס די הויפּט־שטאָט פון דער נייער פּאַלעסטינא וואָלט געווען בריסק. מיר האָפען, אַז אַזוי לייכט וועט דער ענין נישט דורכגעהן!"

אויף וויפיל עס האַנדעלט זיך וועגען אויספערקויפען פּוילען, איז נאָר אַ שאָד, פאַר די ענדעקעס וואָס זיי זענען איצט נישט ביי דער מאַכט: זיי די ענדעקעס זענען דערויף די אמת׳ע ספּעציאַליסטען און ווי וואָלטען די יודען אין דער הינזיכט געקאָנט פון אַרבעל אויסשיטען.

מורא פאַר אַנטי־יודישע אונרוהען אין ליטע

ליטווישע גלחים פיהרען אַנטי־יודישע אַגיטאַציע

קאָונא, (יט״א). צווישען דער קאַטוילישער קירך־מאַכט אין ליטע און דער ליטווישער רעגירונג איז אויסגעבראָכען אַ קאָנפליקט אין אַ געוויסער פּראַגע, וועלכע האָט נישט באַטיירליך קיין שום שייכות מיט יודען. נישט קוקענדיג אָבער דערויף בוצען אויס פיל גלחים דעם קאָנפליקט און כדי צו דיסקרעדיטירען די רעגירונג פערשפּרייטען זיי קלאַגען, אַז הינטער׳ן קאָנפליקט בעהאַלטען זיך יודען. אַזוי אַרום ווערט דורך די גייסטליכע אין ליטע געפיהרט אַ געפעהרליכע אַנטיסעמיטישע פּראָפּאַגאַנדע. עס ווערען פערשפּרייט פלוגבלעטלער, אַז די רעגירונג פּרובט צווינגען קריסטען, זיי זאָלען געהען צו רבנים דורכפיהרען די חתונה־צערעמאָניע, אַז די רעגירונג גיט די יודען געוואַלדיג גרויסע סובסידיעס, צוליב וואָס די רבנים בעקומען פיל גרעסערע שכירות ווי די גייסטליכע און אַז די יודען זענען שפּיאָנען פון דער רעגירונג. וואָס שפּירען אויס די מעשים פון די קריסטליכע גייסטליכע.

די יודישע עפענטליכע מיינונג איז אַלאַרמירט געוואָרען אין דער מורא, אַז עס זאָלען נישט אויסברעכען קיין אַנטי־יודישע אונרוהען, דער דירעקטאָר פון פּאָליציי־דעפּאַרטאַמענט האָט פערזיכערט דעם יט״א־פאָרשטעהער אַז די עפענטליכע אָרגאַנען גיבען זיך אָפּ אַ חשבון וועגען דער געפאַהר און האָבען אונטערגענומען אַלע מיטלען צו פערהיטען פון אונאָרדנונגען. דער אינערן־מיניסטער גרייט צו צו מאַכען אַ סוף צו דער אַנטיסעמיטישער אַגיטאַציע.

„קריסטוס איז געווען אַ גערמאַנער און גאָט איז אַ דייטש"

ווי אַזוי דאַרף מען לערנען קינדער לויט היטלער׳ס תורה

בערלין, (יט״א) אין לייפּציג איז די טעג ערשינען אַ פּעדאַגאָגישע אינסטרוקציע פאַר „פעלקישע" לעהרער, אין דער אינסטרוקציע ווערען צוו. אַנד. בעגרינדעט פאָלגענדע יסודות פון דער „פעלקישער" פּעדאַגאָגיק:

פון שול־אונטערריכט דאַרף מען איינגאַנצען אַרויסוואַרפען דעם יודישען אַלטען טעסטאַמענט און זאָגאַר דער נייער טעסטאַמענט דאַרף גערייניגט ווערען פון אַלע יודישע עלעמענטען. דער לעהרער דאַרף אויפווייזען די שייכות צווישען קריסטענטום און דייטשען פאָלקסטום. די קינדער דאַרפען וויסען, אַז קריסטוס איז געווען אַ גערמאַנער און אַז גאָט איז אַ דייטש. די ראַסען־לעהרע מוז פערנעהמען אַן׳אָנגעזעהענעם אָרט אין שול־אונטערריכט, בלויז בלאָנד־האָריגע קענען געהערען צו דער גוטער ראַסע. כלערליי שוואַרץ־האָריגע און געמישטע דאַרפען אָפּגעשטויסען ווערען. דעם געשיכטס־אונטערריכט דאַרף מען אָנהויבען מיט דער געשיכטע פון די גערמאַנען, וועלכע זענען געווען דאָס עדעלסטע און שענסטע פאָלק אויף דער ערד, און דעריבער מעגען און מוזען אויך די פון זיי שטאַמענדע דייטשען פערטענדירען אויף דאָס ערשטע אָרט אין אין דער וועלט.

100 טויזענד פראַנק

פון „אַליאַנס איזראַעליט" פאַר פּוילישע יודען

וואַרשא, (יט״א) מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט די „אַליאַנס איזראַעליט" איבערגעשיקט צו דער דיספּאָזיציע פון הרב פּראָפ. משה שאָר אַ סומע פון 100.000 פראַנק אויף הילף פאַר פּוילישע יודען. לויט די אינסטרוקציעס פון דער אַליאַנס דאַרף די דאָזיגע סומע פערנוצט ווערען אויף איינקויפען שפּייז־פּראָדוקטען פאַר די אָרימסטע פאָלקסשיכטען אין די יודישע הויפּט־ישובים אין פּוילען.

אין הסכם מיט דער דאָזיגער אינסטרוקציע איז די סומע (נאָך אַראָפּרעכענען די איבערווייזונגס־קאָסטען 34.930 זל. צוטיילט געוואָרען צווישען פאָלגענדע שטעט: וואַרשא 10.000 זל., לאָדז — 5.000, לעמבערג — 4.500, ווילנע — 4.000 ביאַליסטאָק און ראָוונע צו 3.000 און גראָדנע און אָסטראָג־וואָל. צו 2.715 זל. אין די אַלע שטעט איז דאָס געלד איבערגעשיקט געוואָרען דורך דעם באַנק־הויז ד. מ. שרעשאַווסקי צו פערטרויענסווירדיגע פּערזאָנען, עווענטועל פילאַנטראָפּישע קאָמיטעטען מיט ענטשפּרעכענדע אינסטרוקציעס.

יודישע בעפעלקערונג אין דער שווייץ פערקלענערט זיך

זשענעווע, (יט״א) לויט אַ סטאַטיסטיק פון וואָנגעליקער, וואָס איז איצט דורכגעפיהרט געוואָרען, זאָל די צאָהל יודען אין דער שווייץ פאַר די לעצטע צעהן יאָהר זיך האָבען פערקלענערט אויף דריטהאַלבען טויזענד נפשות. אין 1920 האָבען אין דער שווייץ געלעבט 20,979 יודען. ביים היינטיגען טאָג זאָל די צאָהל יודען בעטרעפען 18,478.

בעציהונגען צווישען היטלעריסטען און קוזיסטען

בוקאַרעשט, (יט״א) מיט׳ן צוועק איינצושטעלען ענגערע בעציהונגען צווישען דייטשע היטלעריסטען און די רומענישע קוזיסטען איז אַהער אָנגעקומען ערנסט געלניקע, אַ שוואָגער פון אַדאָלף היטלער.

די מאַכט פון פּרעזידענט

דער הויפּט־שטריך פון קאָנסטיטוציע ־ פּראָיעקט, וועלכען דער ב.ב.־קלוב האָט אַריינגעטראָגען אין סיים און איבער וועלכען דער סיים הויבט מאָרגען אָן צו דעבאַטירען, איז די פערשטאַרקונג פון דער אויספיהר־מאַכט, ספּעציעל פון דעם מלוכה־פּרעזידענט, דאָס ווערט אונטערגעשטראָכען אין דעם פּראָיעקט שוין אויסערליך, בעת דער הויפּט־אַרטיקעל אין דער אַלטער קאָנסטיטוציע איז געווען דער אַרטיקעל פון דער געזעצגעבערישער מאַכט, פערנעהמט דאָס דאָזיגע אָרט אין פּראָיעקט פון דער סאַנאַציע דער אַרטיקעל וועגען מלוכה־פּרעזידענט.

לויט דעם נייעם פּראָיעקט ווערט דער פּרעזידענט אויסגעוועהלט אויף גאָר אַן׳אַנדער אופן, ווי פריהער. לויט דער ביז־איצטיגער קאָנסטיטוציע וועהלט דעם פּרעזידענט אַ נאַציאָנאַל־פערזאַמלונג, וועלכע בעשטעהט פון פעראייניגטען סיים און סענאַט. דער נייער פּראָיעקט לויטעט אַז דער פּרעזידענט ווערט געוועהלט אין געהיימע און אַלגעמיינע וואַהלען דורך דער גאַנצער בעפעלקערונג, דעריבער האָבען וואַהל־רעכט די בירגער, וואָס האָבען געענדיגט 24 יאָהר. די קאַנדידאַטען אויף פּרעזידענט שטעלען אַרויס: פון איין זייט די נאַציאָנאַל־פערזאַמלונג, פון דער צווייטער זייט — דער אָפּטרעטענדיגער פּרעזידענט. אויב דער פּרעזידענט רעזיגנירט פון זיין רעכט אַרויסצושטעלען אַ קאַנדידאַט, דאַן וועט אַלס צווייטער קאַנדידאַט פיגורירען די פּערזאָן, וואָס האָט אין דער נאַציאָנאַל־פערזאַמלונג בעקומען די צווייט־גרעסטע צאָהל שטימען. לויט דער אַלטער קאָנסטיטוציע האָט דעם פּרעזידענט פערטרעטען דער מאַרשאַלעק. פון סיים. דער פּראָיעקט פון ב.ב. טראָגט אַריבער דאָס דאָזיגע רעכט אויף דעם ׳פּרעמיער־מיניסטער. דאָס איז זעהר אַ וויכטיגע בעשטימונג, ווען מיר בעהמען אין בעטראַכט די ברייטע פולמאַכטען, וועלכע דער נייער פּראָיעקט גיט דעם מלוכה־פּרעזידענט. אויב דער פּרעמיער טרעט אָפּ איינאיינעם מיט׳ן מלוכה־פּרעזידענט, דאַן וועהלט אויס אַ פערטרעטער פון פּרעזידענט די נאַציאָנאַל־פערזאַמלונג.

פּרעזידענט קאָן אויך ווייטער זיין בלויז אַ קאַטאָליק. דאָס דרינגט אַרויס פון אַ רייה בעשטימונגען. דעריבער ווערט איינגעפיהרט אַ כאַראַקטעריסטישע נייעס: בעת לויט דער אַלטער קאָנסטיטוציע האָט דער פּרעזידענט בעלעגט די שבועה פאַר דער נאַציאָנאַל־פערזאַמלונג, שווערט איצט דער פּרעזידענט אין קאַטעדראַל־קירך אין וואַרשאַ אָדער אין אַן׳אַנדער שטאָט פון פּוילען. דאָס בעדייט פון איין זייט יאַ זשעסט אין דער ריכטונג צו דער גייסטליכקייט, פון דער אַנדערער זייט אַ מין דערנעהנטערונג צום פאָלק. דאָס אַריבערטראָגען די שבועה אין אַנדערע שטעט דאַרף בעדייטען אַן׳אויפלעבונג פון דער טראַדיציע, לויט וועלכער די קאָראָנאַציע פון די פּוילישע מלכים פלעגט פאָרקומען אין וואַוועל אין קראָקאָ.

אין דער הינזיכט פון די קאָמפּעטענצען איז נישט פערהאַן קיין געביט פון מלוכה־לעבען, וואו די דעציזיע פון פּרעזידענט זאָל נישט קאָנען האָבען איהר געוויכט אויף דער וואָגשאָל. דער פּראָיעקט פון דער סאַנאַציע שפּרייט אויס די קאָמפּעטענצען פון פּרעזידענט אויף אַלע געביטען פון מלוכה־וועזען: אויף דער געזעצגעבערישער מאַכט, אויפ׳ן יוסטיץ־וועזען, אָפּגערעדט שוין פון דער אויספיהר־מאַכט. אויפ׳ן געביט פון יוסטיץ האָט דער פּרעזידענט נישט נאָר דאָס רעכט צו בעגנעדיגען און צו מילדערען די שטראָפען, נאָר אויך דאָס רעכט צו אַנולירען פּראָצעסען איידער דאָס געריכט האָט זי פערענדיגט.

אמת, דאָס דאָזיגע רעכט פון פּרעזידענט בעציהט זיך נישט אויף מיניסטאָרען, וועלכע ווערען דורכ׳ן סיים געשטעלט פאַר׳ן מלוכה־טריבונאַל. אָבער דאָס איז בלויז אַן׳אילוזיע, ווייל דער טריבונאַל גופא וועט גאָר אַנדערש צונויפגעשטעלט ווערען ווי ביז איצט. דהיינו, ער וועט בעשטעהן פון 4 מיטגלידער, וועלכע ס׳בעשטימט דער סיים. 4 — פון סענאַט און 4 — פון פּרעזידענט. דעם פּרעזעס פון טריבונאַל בעשטימט אויך דער פּרעזידענט.

און נאָך מעהר: דער פּרעזידענט קריגט די מאַכט איבער די דעפּוטאַטען. פאַר אַן׳אַרויסטריט, וואָס איז אין „ווידערשפּרוך מיט דער דעפּוטאַטען־שבועה", אָדער וואָס צושטערט דעם אויטאָריטעט אָדער אָנזעהן פון סיים, קאָן אַ דעפּוטאַט, לויט דער פאָדערונג פון סיים־מאַרשאַלעק אָדער אַפילו פון יוסטיץ־מיניסטער געשטעלט ווערען פאַר אַ מלוכה־טריבונאַל און פערלירען זיין מאַנדאַט. דער דעפּוטאַט ווערט אַזוי אַרום איינגאַנצען אנגעוויזען אויפ׳ן איינזעהן און וואוילגעפעלען פון דער רעגירונג.

גיט מען נאָך צו, אַז די מיניסטאָרען ווערען בעשטימט דורכ׳ן פּרעזידענט און זענען פאַר איהם פעראַנטוואָרטליך — דאַן האָבען מיר אַ קלאָר בילד פון דער אַלמעכטיגקייט וועלכע דער פּרעזידענט בעקומט לויט דעם נייעם קאָנסטיטוציע־פּראָיעקט.

נ. ד.

—=:0:=—

קרן־קימת־אַקציע אין אַמעריקאַ

ירושלים, (יט״א) אויפ׳ן אָרט פון גענעראַל־דירעקטאָר פון יודישען נאַציאָנאַל־פאָנד מ. מ. אוסישקין, וועלכער איז שוין אַרויסגעפאָהרען פון אַמעריקא אויפ׳ן צוריקוועג קיין א״י, איז קיין אַמעריקאַ אָפּגעפאָהרען מיט׳ן צוועק פאָרטצוזעצען די קרן־קימת אַקציע דער בעקאַנטער אַגריקולטור־עקספּערט פון קק״ל דר. עקיבא עטינגער. ב

נייער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט

מאָנטאג 2 | י"ג אדר תרצ"א

מעוץ
זון-אויפגאנג 6 33
זון-אונטערגאנג 5.06

די פסח-הילפס-אקציע
נעכטען איז וועגען דעם פאָרגעקומען א זיצונג אין דער קהלה

אין דער קהלה איז נעכטען פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער פסח-הילפס-קאָמיסיע.

אַלס פאָרזיצער פון דער קאָמיסיע איז גע וועהלט געוואָרען דעפּ. מינצבערג, אַלס וויצע-פאָר־זיצער — ה' בערגער.

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז די רעגיסטראַ־ציע אויף פסח-הילף וועלען הייר-יאָהר אַדורכפיהרען ווי פאַראַיאָהרען, די פעראיינען, בתי-תפילות, שטיב לעך א. אַז. וו.

צוליב דער שווערער מאַטעריעלער לאַגע פון דער יודישער קהלה, און צוליב דער גרויסער נויט, וואָס הערשט צווישען דער יודישער בעפעלקערונג, וועלען די אונטערשטיצונגען אַרויסגעגעבען ווערען נאָר צו די, וואָס נויטיגען זיך אַמשטאַרקסטען, און ס'איז צו רעכענען, אַז די שטיצע זאָל זיין גרעסער ווי פאַראַיאָהרען.

די רשימות וועלען אָנגענומען ווערען אין קהלה קאַנצעלאַריע פונ'ם 4. ביז'ן 11. ה. ח.

מוסטערן פון די רשימות קען מען פון דינסטאָג אָן בעקומען אין דער קהלה-קאַנצעלאַריע.

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען איבערוויזען דעם „דאָבראָטשינאָשטש" 20.000 זל. אויף קמחא און צו שטעלען זיך אין קאָנטאַקט מיט ראַטמאַן י. י. בערמאַן, אַז ער זאָל אַדורכפיהרען די אַקציע פון בעשפייזען די אַרעסטאַנטען און די קראַנקע אין די שפיטאָלען.

די פראַגע וועגען דער יו"ט-אַקציע פאַר זעלנער וועט בעטראַכט ווערען אויף דער נאָהענטסטער זי־צונג.

ס'איז אויך בעשלאָסען געוואָרען צו פערעפענט־ליכען אַ קאָנקורס אויף 300 פוד מצות, וועלכע די קהלה האָט נויטיג פאַר איהרע אינסטיטוציעס.

בעראַטונג אין דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע וועגען די קהלה-וואַהלען

נעכטען אָוונד איז אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אונטערן פאָרזיץ פון ה' רומקאָווסקי פאָרגעקומען אַ גרעסערע בעראַטונג אין צוזאַמענהאַנג מיט די בעפאָרשטעהענדע וואַהלען צו דער קהלה, צו דער זיצונג זענען געקומען פאָר־שטעהער פון פערשידענע פעראיינען, סוחרים און קליינהענדלער-פערבאַנדען, גבאים פון די שוהלען אין אַלע טיילען פון דער שטאָט.

ה' רומקאָווסקי רעפערירט וועגען דער לאַגע אין דער לאָדזער קהלה און וועגען דער שטעלונג צו די בעפאָרשטעהענדע וואַהלען. עס ענטוויקעלט זיך וויכוחים, אין וועלכע עס נעהמען אַנטייל די ה"ה: מ. עפּשטיין, י. וואָלף, י. ראָזען, רעד. אוגער, איבוש. ג. פראַשקער, ש. לעוו, ראַסין, קירש־בוים, אייזענבוים, ב. א. באַשילסקי, יאַנאָס, ק. לעווענטאַן, מ. מארכעוו א. אז. וו.

די פערזאַמלונג דריקט אויס ביי דער געלע־גענהייט איהר פערדרוס צוליב די שוועריגקייטען, וואָס ווערען געמאַכט ביי דער בעשטעטיגונג פון די דעקלאַראַציעס אין די פּאָליציי-קאָמיסאַריאַטען, צו־ליב, וואָס אַ גרויסע טייל פון דער יודישער בעפעל־קערונג איז עלול צו פערלירען זייער וואַהל-רעכט און אין די קהלה-פערוואַלטונג געפינט זאָגאַר נישט פאַר נויטיג צו אינטערווענירען וועגען דעם, הגם דאָס איז איהר פליכט.

צולעצט ווערט אויסגעוועהלט אַ ראַט פון פאָר־שטעהער פון פערשידענע אָרגאַניזאַציעס, פעראיינען שוהלען, גרופען א.אַז.וו. אין ראַט געהען פאָרלוי־פיג אַריין: אין נאָמען פון צענטר. סוחרים-פער־באַנד — ה' ב. קאַראַטשינסקי, פון ווילקער שוהל — מ. עפּשטיין, שוואַרץ און י. וואָלף, קליינהענדלער־פערבאַנד — מ. קירשבוים און מינץ, קליינהענדלער גרינער מאַרק — גאָלדשטיין און אייזענבוים, ראַ־יאָן פון גייערס מאַרק — מ. פלאַצקער און ז. קליין וואָהליגער שוהל — ק. לעווענטאַן, „אהל-יעקב" — ש. לעוו און יעקב קאַהאַן, ראַיאָן פון אַלטשטאָט - ש. פיינער און וו. גלאַנץ, שוהל פיעטריקאָווער 25— צאַוזמער און יאַנאָס, קילינסקי 29 — באַסעוויטש, אַנדזשעיאַ 48 — ראַסין, פאַלודניאָווע 28 — בעריל קראַקאָווסקי, קאָנסטאַנטינער 72 — הערש צענצי־פער. די פאָרשטעהער פון די איבעריגע פעראיינען און שוהלען האָבען צוגעזאָגט מיטצוטיילען שפּעטער די נעמען פון זייערע פערטרעטער.

טויטער קערפּער מיט פערבונדענע הענד אויף הינטען
געהיימניספולער מאָרד, אָדער זעלבסטמאָרד איז שייבלערס פאַבריק

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט אין אונזער צייטונג איז אין פּאַרק ביים פּאַלאַץ פון שייבלער אויף טאַרגאָווא 42 געפונען געוואָרען אַ דערטרונ־קענער אינ'ם וואַסער-באַסיין דער נאַכט-וועכטער סאָר.

די אויספאָרשונג-פּאָליציי שטעהט פאַר אַ רעט־טעניש: צי דאָ איז בעגאַנגען געוואָרען אַ מאָרד, אָדער סאָר איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד. סאָר אַר־בייט שוין אויף זיין פּאָסטען 9 יאָהר, אַרום 11 אַ זייגער ביי נאַכט פאַר דעם קריטישען טאָג, ווען מ'האָט איהם געפונען אַ טויטען, האָט מען סאָר'ן געזעהען אַרומגעהען ביים פּאַלאַץ מיט זיין ווילק־הונט. געוועהנליך פלעגט ער זיך אומקעהרען אַהיים אַרום 7 אינדערפריה, ווען ער איז שבת נישט גע־קומען איז זיין 17-יעהריגער זוהן אַוועק איהם זוכען און האָט איהם דערזעהען אין דעם ברונעם.

אויף זיינע געשרייען זענען אָנגעקומען די פּיי־ערלעשער און האָבען אַרויסגעצויגען סאָר'ן פון ברונעם. ביי סאָר'ן זענען די הענד געווען פערבונדען אויף הינטען. אויפ'ן קערפּער פונ'ם טויטען האָט מען קיין שום סימנים נישט געפונען.

דער אומשטאַנד, וואָס ביי סאָר'ן זענען די הענד געווען פערבונדען אויף הינטען רופט אַרויס אַ שטאַרקען פערדאַכט, אַז דאָ איז געשעהען אַ גע־וואַלד-טאַט. דער הונט מיט וועלכען סאָר איז אַרומ־געגאַנגען ביי נאַכט האָט מען געפונען אין זיין בודע אויף דער קייט.

די אויספאָרשונג ווערט געפיהרט.

א הינטיש לעבען איז א בודע
א דאַנק דעם געבוירענעם קינד א ביסעל אויפגעריכט געוואָרען

אויף שיראַוויע 4 אין ראַדאָגאָשטש האָט געוואוינט א יודיש פּאָרפאָלק. קיינער האָט וועגען זיי נישט געוואוסט און קיינער האָט זיך מיט זיי נישט אינטערעסירט, און, ווער ווייסט, צי עמיץ וואָלט וועגען זיי געהערט ווען נישט אַ גליקליכער צופאַל:

ביים פּאָר-פאָלק איז אָנגעהויבען ווינטער גע־בוירען געוואָרען אַ קינד, און דאָ הויבט זיך אָן די אייגענטליכע געשיכטע, וואָס האָט זיי אין זייער שווער לעבען אריינגעבראַכט אַ פונק פון ליכט.

ווען דאָס קינד איז געבוירען געוואָרען אַ קרעפטיג געזונד יונגעל, האָבען די עלטערן עס צוגעגרייט יודישען צו די אַכט טאָג. אָבער ווען דער מוהל איז געקומען, האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז ער קען אין „שטוב" נישט אַריינקומען. די שטוב, אין וועלכע דאָס פּאָרפאָלק האָט געלעבט, איז געווען אַ גרויסע הינט בודע. אין וועלכער ס'איז געשטעלט אַ בעט. אויפהויבען זיך אין גאַנ־צען מענשליכען וואוקס האָט מען אין דער בודע נישט געקענט. דער מוהל האָט אין „שטוב" נישט געקענט אַריינקומען, און האָט אין די ראַזינגע בע־דינגונגען נישט געוואָלט רזיקירען אַדורכצומאַכען די מילה אָפּעראַציע.

דער יודישער פאָטער פונ'ם נישט-געיודיש־טען קינד האָט אָבער נישט געקענט רוהען; נישט גערוהט האָט אויך די מוטער איז זי אַוועק אין ראַבינאַט און דערצעהלט וועגען דער געשיכטע דעם מורה-הוראה האַרצשטאַרק. יענער האָט זיך מיט די אייגענע אויגען איבערצייגט, אין וואָס פאַר אַ לאָך דאָס פּאָרפאָלק לעבט, און האָט זיך מיט זייער לאַגע פעראינטערעסירט.

דער רב האָט אויסגעפועלט, אַז די קהלה זאָל אַסיגנירען פאַר'ן פּאָר-פאָלק 300 זל. און ווען דאָס געלד איז בעשטימט געוואָרען, האָט מען פאַר זיי געדונגען אַ דירה, אַן אמת'ע מענש־ליכע דירה, א שטוב אין וועלכער מ'קען שטעהן און געהן אין דער גאַנצער מענשליכער הויך, נישט איינבויגען, מ'קען מאַכען אַ שריט אויף רעכטס און אויף לינקס, און מ'זעהט אַ טראָפּען ליכט, געוועהנליך זונען-ליכט.

ווען דאָס פּאָרפאָלק מיט'ן קינד זענען אַזוי אויפגעריכט געוואָרען, אין זכות פון זייער ערשט־לינג, האָט מען שוין ווידער אָנגעהויבען זיך בע־מיהען וועגען איהם מל צו זיין, און נעכטען האָ־בען די מוהלים ר' הערצקע נאָטאָוויץ און דימאַנט געיודישט דאָס יונגעל, וועלכער איז שוין דע־וויל אַלט געוואָרען 4 חדשים. דאָס פּאָרפאָלק האָט גע־האַט אַ דאָפּעלטען יו"ט: אַ דאַנק דער מיה פון הרב האַרצשטאַרק בעקומען אַ מענשליכע דירה און געיודישט דאָס קינד, וועלכעס וועט איצט לעבען אין מענשליכע בעדינגונגען.

יודיש טעאַטער „פילהאַרמאָניע", נאַרוטאָוויטשאַ 20
אָנפיהרער: ם. זאַנדבערג און א. בעזמאַן.

גאַסטשפּילען פון וועלט - בעריהמטען קינסטלער
רודאָלף זאַסלאַווסקי
מיט זיין אויסערגעוועהלטען אַנסאַמבל.

היינט, מאָנטאָג, ד. 2. מערץ, 9 אָוונד צו ביליגע פרייזען פון 80 גראָשען אָן
„הערשעלע דובראָוונער"
(גאָט, מענש און טייוועל)
אין 4 אַקטען פון יעקב גאָרדין. הויפּט-ראָל „הערשעלע דובראָוונער" - ר. זאַסלאַווסקי.

מאָרגען, דינסטאָג, דעם 3-טען מערץ, 9 אַ זייגער אָוונד
„חסידים"
אין 4 אַקטען פון א. וויעוויאָרקע
מוזיק פון ם. האָכבערג.
הויפּט-ראָל „אהרן חיים"—ר. זאַסלאַווסקי.
גרויסער אָרקעסטער! — ספּעציעלע אויסשטאַטונג!

אַנסאַמבל: פרויען: ליבאַ ראָזענבערג, רעגינאַ לובאַרטאָווסקאַ נינאַ סיבירצעוואַ, גרוניאַ וויינשטאָק א. אַ. מענער: רודאָלף זאַסלאַווסקי, ליב שריפטזעצער, שלמה נאַאומאָוו, דוד האַמבורגער, נתן רייכענבערג, שבתי בלאַכער, אַדאָלף בלאַט א. א.

אין פאָרבערייטונג „מיר № 3" אין פאָרבערייטונג

בעמערקונג: פאַ־שטעלונגען פאַר אינסטיטוציעס צו צוגענגליכע פרייזען.
בילעטען צו בעקומען אין דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע

טאָג נאָטיצען

יודישער קליינהענדלער איז געפאַהר
מיר מוזען איהם העלפען!

די פרייזען-ירידה וועלכע עס האָט פּראָקלאַ־מירט די איצטיגע רעגירונג און וועלכע ווערט לעב־האַפט קאָמענטירט דורך דער פּרעסע און ווירט־שאַפטליכע קרייזען, איז מערקווירדיג פערבונדען גע וואָרען מיט אַ לאָזונג פון בעגרעניצען דאָס פער־מיטלעריי, אַפילו דער מיניסטער פאַר האַנדעל און אינדוסטריע ה' פּריסטאָר האָט אויך געפונען פאַר נויטיג, פון דער פּאַרלאַמענטאַרישער טריבונע עס צו בעטאָנען און פּראָקלאַמירען אַלס אַ פּראָבלעם וואָס דאַרף געלעזט ווערען.

מערקווירדיג איז עס דערפאַר, ווייל פון ריין־עקאָנאָמישען שטאַנדפונקט ברענגט דאָך מיט זיך אַ גרויסע צאָהל פערקויפער און פערמיטלער ביי אַ פרייער קאָנקורענץ דווקא צו אַ פרייזען-ירידה.

אַן אַנדער הויכער בעאַמטער פון האַנדעלס-מי־ניסטעריום ה' פעכע, האָט אין זיין רעפעראַט וואָס ער האָט געהאַלטען אויפ'ן לעמבערגער צוזאַמענ־פאָהר פון די קאָמונאַלע אַנשטאַלטען אין לעמבער גער וואָיעוואָדזשטווע וועגען דער פרייזען-פערקלע־נערונג געזאָגט, אַז אייגענטליך איז דער אונטער־שיד צווישען די הורט און דעטייל-פרייזען נישט גרויס, און ביי געוויסע אַרטיקלען אפילו קלענער ווי אין ענגלאַנד. אין קלאַסישען לאַנד פון בעסט־ען אָרגאַניזירטען האַנדעל, אָבער גלייכצייטיג האָט ער, פערגעסענדיג דאָס וואָס ער האָט אַליין פריי־ער געזאָגט, ווייטער גערעדט וועגען דער נויט־ווענדיגקייט פון פערקלענערען די צאָהל פערמיט־לער און די פערמיטלעריי-קאָסטען.

אַזוי ווייזט זיך קלאָר אַרויס די טענדענץ פון איין זייט אָפּצולענקען די אויפמערקזאַמקייט פון דער געזעלשאַפט פון דער פאַקטישער מיט־ווירקענדער סיבה צו דער פּראָדוקטען-פערטייערונג דורך די ריזיגע שטייערען און סאָציאַלע לאַסטען און ספּעציעל פון דעם „אָבראָטאָווי" שטייער וועלכער בעלאַסטעט אייניגע מאָל דעם זעלבען פּראָדוקט.

פון דער צווייטער זייט וויל מען דעם גאַנ־צען פּראָבלעם לעזען אויפ'ן חשבון פון יודישען קליינהאַנדעל און דער געזעלשאַפט וואָס איז פער־ביטערט און ליידט פון קריזיס, ווייזט מען אָן אויפ'ן קליינהאַנדעל, ווי אויף דעם עיקר גורם פון שווערען קריזיס, וועלכען עס מאַכט אַדורך דאָס לאַנד. און כאָטש מינ. פּריסטאָר האָט בעטאָנט אַז ער מיינט נישט דווקא צו טרעפען דערמיט דעם יודישען קליינהאַנדעל, וועט אָבער פאַקטיש די לאָ־זונג פון בעגרענצען דאָס פערמיטלעריי טרעפען דעם יודישען הענדלער.

עס עקזיסטירט אַלזאָ אַ סכנה אַז אין דער יעצ־טיגער צייט, ווען דער יודישער הענדלער ראַנגעלט זיך שווער פאַר זיין טרוקען שטיקעל ברויט, זאָל אַנשטאַט הילף נאָך פאַר איהם געלעגט ווערען שטיינער אויף זיי פּרנסה-וועג, פערשטענדליך איז, אַז אין אַזאַ לאַגע וועלען אַ סך יודישע עקזיס־טענצען געבראָכען ווערען.

די געפאַהר איז נאָך גרעסער צוליב דעם, ווייל גלייכצייטיג וויל די גרויס - אינדוסטריע און גרויס-האַנדעל, וועלכע זענען אָרגאַניזירט אין בע־קאַנטען „לעוויאַטאַן", אויסנוצען די געוואָרפענעם לאָזונג, אויף אָרגאַניזירען דורך זייערע אייגענע קאַרטעלען און טראַסטען פערקויף-קראָמען אַזוי אַרום בעזייטיגען טויזענדער הענדלער, וועלכע זע־נען געווען בעשעפטיגט ביים פערקויף פון די אויס־בענדערמאַהנטע פאַבריקס-אַרטיקלען.

די ווילען אויך די פרייזען - פערביליגערונג דורכפיהרען דורכאויס אויפ'ן חשבון פון אָרימען רעטאַליסט. נישט - אַראָפּלאָזענדיג אָבער פון די אייגענע אויפגעשוואָלענע הורט - פרייזען, און נישט דורכפיהרענדיג קיין געהעלטער - רעדוקציע ביי די פעט - בעצאָהלטע דירעקטאָרען און פער־וואַלטונגס-מיטגלידער.

די טענדענצען האָט מען געקענט לייכט אַרויס־דרינגען פון דער סיום-רעדע, פון דעפּ. האַלינסקי (ב.ב.) בעת דעם בודזשעט מיין צווישענרוף, וואָס וועט געשעהן מיט די טויזענדער קליינהענדלער, וועלכע ווערען דעקלאַסירט און פערלירען זייערע עקזיסטענץ, איז געבליבען אָהן אַן ענטפער.

די קאַרטעלען און טראַסטען מאַכען זיך גאַנץ יעקוועם און ביז איצט הערט מען גאָר נישט, וואָס ס'איז געטון געוואָרען רעצלעס בנוגע אַ מלוכה-קאָנט־ראָל איבער די טרעסטען. עס עקזיסטירט אַלזאָ אין איהר גאַנצער שאַרפקייט די סכנה פאַר'ן יודישען קליינהאַנדעל, און די קליינהענדלער מוזען אָפּשלאָ־גען די אַטאַקעס, וועלכע צילען ביי איהם צונעהמען דאָס שטיקעל ברויט.

זיי מוזען צושטערען דעם בלבול, אַז דער קליינהענדלער איז דער שולדיגער אין דער איצטי־גער שווערער ווירטשאַפטליכער לאַגע, פערלאַנגען גאָר זיך, שוץ און שטיצע בעגען דער איבערמאַכט פון די קאַרטעלען און טרעסטען, פאָדערען פערשי־דענע הנחות און קרעדיט-פערלייכטערונגען, כדי קאָ־נען אַדורכגעהן דעם שווערען לעבענס-וועג, וועלכען עס מאַכט אַדורך יעדער קליינהענדלער.

אָט אַזוינע בעמיהונגען מצד די קליינהענד־לער-קרייזען וועט אונטערשטיצן אויף דער פולסטער און וואַרימסטער אונטערשטיצונג פון דער יודישער פּאַרלאַמענטאַרישער רעפּרעזענטאַנץ, וועלכע וועט אין דער ריכטונג טון אַלעס מעגליכעס, כדי די עקזיסטירענדע געפאַהרען צו בעזייטיגען.

דעפּ. עמיל זאָמערשטיין.

בעגריסונגס-קאַרטען צום מאַרשאַל פּילסודסקי

וועט מען קענען אַרויסשיקען פון 7. ביז'ן 12. מ״ערץ

די בעגריסונגס-קאַרטען צום נאָמענסטאָג פון מאַרשאַל פּילסודסקי אויפ'ן אינועל מאַדעירא וועט מען קענען אַרויסשיקען אָנהויבענדיג פון 7. מע״רץ ביז'ן 12 די בריף, וועלכע זענען בשטימט פאַ״ר'ן מאַרשאַל וועלען אָהינגעהן דורכ'ן קורציגסטען וועג, וואָס וועט דויערן 7 טאָג.

אַפּטייקען

הײנטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) פּאטאש (פּלאַץ קאָשצעלני 10), כאַרעמזא (פּאָמאַרסקא 12), מילער (פּיעטריקאָווער 46), עפּ־שטיין (פּיעטריקאָווער 225), גאַרטשינסקי (פּושע־יאַזד 59), אנטאָנעוויטש (פּאַביאַניצער שאָסיי 50).

א יונגעלע פאַלט אַראָפּ פון 2 שטאָק

און געהט זיך רוהיג און געלאַסען אַװעק שפּאַצירען

(אַ) אויף צעגלאַנא 4 אין באַלוט וואוינט די פאַמיליע קאָוואַלטשיק. נעכטען האָט קאָוואַלטשיק געעפענט דאָס פענסטער פון זײן וואוינונג אויפ'ן 2־טען שטאָק. זײן 6־יאָהריגער יונגעלע, העניק האָט זיך אַרויפגעדראַפּעט אויפ'ן פענסטער און האָט זיך אַזוי אומפאָרזיכטיג געשפּילט, ביז ער איז אַרויסגעפאַלען. פאַלענדיג, האָט ער זיך פאַר־טשעפּעט פאַר אַ האָק, אָבער דאָס העמדעל האָט נישט אויסגעהאַלטען און דאָס קינד איז אַראָפּגע־פאַלען אויף דער ערד.

ווען דער פאָטער איז אַרויסגעלאָפען, האָט ער צו זײן גרויס פערוואונדערונג און פרייד דערזעהען ווי העניק הויבט זיך אויף און געהט זיך רוהיג ווייטער.

די אַרויסגערופענע פּאָגאָטאָוויע האָט פעסטגע־שטעלט, אַז דעם קינד איז גאָרנישט געשעהען.

ערנסט גיטצעל איז ערנסט צושלאָגען

מ'האָט איהם בסך הכל צובראָכען פיער ריפּען

(2) נעכטען אין אין די באַראַקעס אויף באַ־זאַרנע 5 אויסגעבראָכען אַ געשלעג צווישען אַ חברה לאַבוזעס און אײנעם ערנסט גיטצעל, וועלכער איז דאָרט געקומען צוגאַסט צו זײנעם אַ ידיד אַבר־טאַבי קאָטשמערקיעוויטש. די לאַבוזעס האָבען גע־וואָלט, אַז גיטצעל זאָל זיי מכבד זײן מיט בראָנפען (ס'איז דאָך ערב דעם יודישען פורים...) און אַזוי ווי יענער האָט געזאָגט לאָו דווקא האָט מען איהם צובראָכען פיר ריפּען, און איבערגעלאָזט אין רשות פון פּאָגאָטאָוויע. פון דער צווייטער זייט זוכט פאָ־ליציי די ריפּען־איינברעכער.

רעקאָרד-טאָג פון לויות

נאָך א בעוויז פון דער ביטערער לאַגע

(ב) נעכטען זענען אין לאָדז פאָרגעקומען 16 לויות. אזא רעקאָרד־צאָהל איז שוין לאַנג נישט געווען. די בית־הקברות־אַרבייטער האָבען נישט געקענט פערטיג ווערען מיט דער אַרבייט, און מ'־האָט געמוזט צודינגען אַרבייטער אויף צו גראָבען די קברים.

„תוצות-הארץ"

די געז. „למען ארץ־ישראל" אָרגאַניזירט אויף פורים אַן אַקציע צו פערשפּרייטען די ארץ־ישראל־דיגע פּראָדוקטען אין פּוילען. ס'איז צו האָפען, אַז די לאָדזער יודישע בעפעלקערונג וועט איהר גערן צו העלפען און וועט קויפען און פערשפּריי־טען די ארץ־ישראל'דיגע פּראָדוקציע אין פּוילען און מיטהעלפען דער ענטוויקלונג פון ארץ־ישראל־דיגען ישוב.

פאַרפאַלען

אויף קילינסקי גאַס האָט דער טראַמוואַי אי־בערגעפאָהרען דעם 9־יעהריגען העניק סמאָלאַרעק (קילינסקי 160) אַ זוהן פונ'ם אײגענטימער פון קאָלאָניאַל־געוועלב. ביים קינד איז צובראָכען גע־וואָרען די לינקע האַנד.

פּאָגאָטאָוויע האָט איהם אָפּגעפיהרט אין אַנאַ־מאַריא שפּיטאָל.

אויף טאַרגאָווע גאַס האָט אַן אַנגעלאָדענע פוהר איבערגעפאָהרען דעם 22־יעהריגען מיכאל שטשאַ־ווינסקי פון ליפּאָווא 61. אין אַ שווערען צושטאַנד האָט מען איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל אויף דרעוונאָווסקא גאַס.

אַכטונג, האַנדווערקער!

פון לאָדז און פּראָווינץ

וועלכע האָבען נישט די נויטיגע פּאַפּירען, וואָס בערעכטיגען אײך לויט'ן צעכען-געזעץ צו פיהרט אַ וואַרשטאַט. קאָנט איהר אין אײערע ענינים זיך ווענדען אין בעוואוסטען ביוראָ

„POLPRAW"

ul. PR. NARUTOWICZA 1
fr II piętro. Telefon 170 01

ווו איהר וועט ווערען שנעל־גענהאָפט און פּינקטליך ערלעדיגט.

בעמערקונג: עס ווערען אויך ערלעדיגט ענינים פאַר געזעלען פון אַלע פאַכען.

שפּרעכשטונדען פון 4 ביז 7 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

לאָדזער יודישער סאַמעראַל-טעאַטער נײער

„אררט"

אין ווייסען זאַל „מאַנטיפּעל" זאַכאַדניא 43.

קינסטלערישער לײטער: מ. בראָדערזאָן.

הײנט, מאָנטאָג, דעם 2. מערץ 1931 פּײערליכע פּרעמיערע פון 5. פּראָגראַם!

א.נ. „יום-טוב אינדערוואַכן"

אין 2 טײלען, 12 נומערן

אין פּראָגראַם:

1) געסרײטע ליבע; 2) שאַניאַלאַ; 3) פריה־לינג; 4) קאַטאַרינקע; 5) אַ תפלה; 6) בלאַטע יאַטען; 7) שײנע בעלי־מלאכות; 8) הינ־טער די קוליסען; 9) פּראַים סמיט און סיידי קנאַפּ; 10) מאַנאַלאָג; 11) אויף דער גאַלעריע; 12) ס'גייט שוין ווערען גוט.

טעקסטען: משה בראָדערזאָן, משה נאַדיר, און מ. נאָדעלמאַן.

מוזיק: ה. רובין און א. בײנעלמאַן.

דעקאָראַציעס און קאָסטיומען: י. ברוינער.

טענץ און פּלאַסטיק: ז. קרושובנא און ס. שלאָפער.

רעזשי: דזשיגאַן — שומאַכער.

מוזיק-לײטער — ה. רובין.

קאָנפעראַנסיער — דער קאָזאַנאָווער.

ליכט- עפעקטען: יערא. בינע-אינספּעקטאָר: מ. קאָן.

אַנסאַמבל לויט א.ב. פרויען: זיסעלע גירל, מרים די לסקאַ, לאַלאַ זילבערמאַן, שיינע מרים, מאַשע פּעטערמאַן. מענער: ה. אַלטמאַן, שמואל גאָלדשטיין, שמעון דזשיגאַן, מאָטל קאָן, יעקב ריינגלאַס, ישראל שומאַכער, יוסף שיפּער

מאָרגען, דינסטאָג — 2 גרויסע פורים-פאָרשטעלונגען אָנהויב 9.30 און 11.30 אָוו.

בילעטען צו בעקומען ביי דער קאַסע פון 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג אָן.

„געשיכטע פון די יודען אין פּוילען"

א גרויס ווערק פון משה פײנקינד

אונזער מיטאַרבײטער ה' משה פײנקינד האָט פאַרענדיגט א גרויסע און גרונדליכע אַרבייט אין דער יודישער שפּראַך: „די געשיכטע פון די יידען אין פּוילען". די „געשיכטע" איז אַ רעזולטאַט פון יאָהרעלאַנגע פאָרשונגען און שטודיען איבער די אָריגינעלע קוועלען פון דער יודישער היסטאָריע אין פּוילען.

ס. פײנקינד'ס היסטאָרישע אַרבייטען האָבען געפונען די געהעריגע אָפּשאַצונג אין דער פאַך־קריטיק. זײן מאָנאָגראַפיע איבער דער געשיכטע פון די יודען אין פּיאָטריקאָוו און אומגעגענד (אין דער פּוילישער שפּראַך) האָט געפונען אַ וואַרימען אָפּקלאַנג ביי אַלע קענער פון דער זאַך. די נייע אַרבייט פון פײנקינד'ן שטעלט מיט זיך פאָר אַ גרויס ווערק פון עטליכע און צוואַנציג דרוקבויגען, אין וועלכען עס זענען בעריקזיכטיגט געוואָרען די ווייטערע פאָרשונגען אויפ'ן געביט פון דער יודי־שער געשיכטע אין פּוילען. דאָס ווערק געפינט זיך פאַרטיג אין מאַנוסקריפּט און תיכף, ווי ה' פײנקינד וועט געפינען דעם פּאַסיגען פערלעגער, וועט צו־געטראָטען ווערען צום זעצען און דרוקען דאָס בוך.

פרוי קופּערמאַן-פּאַטראַני שווער פערוואונדעט

בעת אַן אויטאָ-קאַטאַסטראָפע אין ניו-יאָרק

אין לאָדז איז דערהאַלטען געוואָרען די א ידיעה, אַז די לאָדזערין, פרוי קופּערמאַן פּאַטראַני איז אין ניו יאָרק איבערגעפאָהרען געוואָרען דורך אַן אויטאָ. פרוי קופּערמאַן, וועלכע געפינט זיך איצט אין אַמעריקאַ, איז אַרויסגעפאָהרען פון פי־לאַדעלפיאַ קיין ניו-יאָרק, דאָרט האָט איהר אָפּגע־וואַרט איהר ברודער מיט אַן אויטאָ. ווען זיי זענען אָפּגעפאָהרען פון דער באַהן איז אויף זיי אַרויפגע־פאָהרען אַ לאַסט-אויטאָ אין האָט זיי ביידען פער־וואונדעט. מ'האָט זיי אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל און דאָרט האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז ביי דער פרוי קופּערמאַן איז צעבראָכען דער רוקען-ביין. איהר צושטאַנד איז זעהר אַן ערנסטער, דאַגעגען דער ברודער איז לײכט פערוואונדעט און ס'דראָהט איהם נישט קיין געפאַהר.

אינטערעסאַנט, אַז ערשט מיט אַ קורצער צייט צוריק האָט פרוי קופּערמאַן איבערגעלעבט אַ שיף־קאַטאַסטראָפע בעת זי איז פון מעקסיקא געפאָהרען קיין ניו-יאָרק. אויף דער שיף איז אויסגעבראָכען אַ שרפה און פרוי קופּערמאַן צוזאַמען מיט נאָך איינינע פּאַסאַזשירען האָבען זיך ממש מיט נסים אַרויסגעראַטעוועט אויף אַ רעטונגס שיפל.

צו דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג

אויפרוף פון לאָדזער יודישען טויב-שטומען הילפס-פעראיין

קורצליך הויבט זיך אָן די אַקציע פון זאַמ־לען געלד צו שטיצען די יעניגע, ביי וועלכע דער שיקזאַל האָט אַפּגענומען דאָס לשון און ס'געהער, צו געבען זיי שוך און הילף אין דער אייצטיגער קריטישער לאַגע בכלל און אויף פסח בפרט, פאַר די אונפעהיגע עלטערע וויטלידענדע און קראַנקע טויב-שטומע, כדי זיי זאָלען נישט פאַלען צו לאַסט דער געזעלשאַפט.

אין נאָמען פון די צאָהלרייכע אומגליקליכע, אַפּעלירען מיר צו די לאָדזער איינוואוינער, ביי וועמען עס טליעט דער יודישער פונק, אַז זיי זאָלען דערזעהען און דערפיהלען די פּיין פון דעם געטראָפענעם פּיינפיהלענדען מענש מיט לײדער פערמאַכטע פערשלאָסענע אויערען און מויל, מענ־שען מיט שאַרפע חושים און פעהיגקייטען, וועלכע וואָלטען געקאָנט לייסטען דער מענשהייט, נאָר צוליב דער עקאָנאָמישער לאַגע מוזען זיי מיט זייערע פאַמיליעס זינקען אין תהום פון אָפּגרונד. ווען מ'זאָל אין אַזאַ קאַליקע פערגעסען, ווי ביז איצט, וועלען די פאַלגען זײן נאָך פיל טרויערי־גערע, דעריבער האָפען מיר, דאָס די לאָדזער יודישע איינוואוינער וועלען פערשטעהן די נויט־וועדיגקייט פון דער זאַמעל-אַקציע, און וועלען די דעלעגאַטען פון יודישען טויב-שטומען הילפס-פעראיין ווי געהעריג אויפנעהמען און בעשיי־ערען זיך איינמאָליג מיט געלד.

יעדע געלד-שטיצע וועט פערעפענטליכט ווערען.

מיט אַכטונג

יוד. טויב-שטומען-פעראיין אין לאָדז זאַוואַדזקא 4

פּרעזעס: נחמן בערגער

סעקרעטאַר: יוסף גרינבערג

א דרייסטע גנבה

נעכטען אָרום 8 אין אָוונד האָבען זיך גנבים אַריינגעקריגען אין דער וואוינונג פון שניי־דער-מייסטער מאַרדקעוויטש, פּיאָטריקאָווער 9, בעת ער איז אין דער היים נישט געווען און אַרויסגע־גנב'עט סחורות, אויסגעפערטיגטע מלבושים און ביזשוטעריע אויף אַ גרויסע סומע געלד.

ווען מאַרדקעוויטש איז אַהיימגעקומען און דערזעהן די גנבה, האָט ער געמאָלדען דער פּאָליציי.

די גנבים זענען אָבער נעלם געוואָרען.

א שרפה

(אַ) אויף באַוואַמיעסקא 34 איז נעכטען ענט־שטאַנען אַ שרפה. די אָנגעקומענע פייערלעשער האָ־בען די שרפה איינגעלאָשען.

פורים-ראַוט פון יודישען אינ-וואַלידען-פעראיין

הײנטיגען דינסטאָג, פורים וועט אין ענגלישען זאַל פאָרקומען אַ גראַנדיעזער פורים־ראַאוט, איינ־געאָרדענט דורכ'ן היגען יודישען אינוואַלידען־פער־איין. דער ראַאוט פערשפּרעכט צו זײן זעהר אַמו־זירענד און אינטערעסאַנט.

אויסערדעם אַרטיסטישען פּראָגראַם פון הו־מאָר, סאַטירע, זענען אויך פאָרויסגעזעהען אַ גאַנצע רייה אַטראַקציעס, ווי דער אויסוואַהל פון „אסתר המלכה" מיט איהרע הויף־דאַמען, אויך אַ גאַנצע רייה אַנדערע סורפּריזען.

קופּאָן

אויף א יורידישער עצה

גילטיג מאָנטאָג, דעם 2-טען מערץ

אַ בעקאַנטער יוריסט ערטיילט יורידישע עצות פון 3 ביז 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג אין רעדאַק־ציע פון אונזער צייטונג, פּיאָטריקאָווער 21.

אינטערעסאַנטען דאַרפען מיטברענגען דעם קופּאָן פון „נײעם פאָלקסבלאַט" — פון דעם זעלבען טאָג. —

די פורים-אַקציע פון קרן קימת

די טראַדיציאָנעלע פורים-זאַמלונג פון קרן קימת, וועלכע האָט זיך אָנגעהויבען די פאַריגע וואָך ווערט זעהר ענערגיש געפיהרט.

צו דער זאַמעל-אַרבייט האָבען זיך געשטעלט די מיטגלידער פון אַלע ציוניסטישע גרופּירונגען און יוגענד-אָרגאַניזאַציעס. די אַקציע וועט נאָך דויערען אין משך פון דער היינטיגער וואָך.

אויסער דער יוגענד בעטייליגען זיך אין דער זאַמלונג אויך די עלטערע ציוניסטישע עסקים, די גבאים פון די שוהלען און בתי מדרשים, וועלכע האָבען בעשטימט דעם „מחצית השקל" לטובת דעם קרן קימת.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

מאָנטאָג, ד. 2 מערץ

11,58 — צייט-סיגנאַל; 1205 — גראַמאָפאָן־פּליטען; 13.15 — טאָג-פּראָגראַם: קינאָ און טע־אַטער רעפּערטואַר; 15,50 — לעקציע-פראַנצויזיש; 16,15 — קינדער-פּראָגראַם; 16,45 — גראַמאָפאָן־פּליטען; 17,15 — פאָרלעזונג; 17,45 — לייכטע מוזיק פון „גאַסטראָנאָמיא" אין וואַרשאַ; 18,45 — פערשידענעס; 19.10 — קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס קאַמער; פּראָגראַם אויף מאָרגען; 19.25 — גראַמאָפאָן-פּליטען; 19,40 — ראַדיאָ־זשורנאַל; 20.00 — וועגען צוזאַמענפאַהר פון פּוי־לישע לעגיאָניסטען (פאָרלעזונג); 20 15 — מוזי־קאַלישער געשפּרעך; 20,30 — פּאָפּולערער קאָנ־צערט פון וואַרשאַ; 22,00 — פעליעטאָן; 22,15 — גראַמאָפאָן-פּליטען; 23.35 — קאָמוניקאַטען טאַנץ־מוזיק.

לאָזט אײך נישט גענאַרען:

אַ געוויסע פירמע האָט אונטער דעם טיטעל „סענסאַציע אין דער לאָדזער וויין-אינדוסטריע" פערעפענטליכט אַן אַרטיקעל מיט וועלכען זי זוכט אָפּצושאַצען די אַלגעמיינע גוטע, בעקאַנטע און געשמאַקע קראַקאָווער ווײנען. עס איז טאַקע אַ „סענסאַציע", אַז אַ וויין-פירמע, וועלכע עקזיסטירט קוים עטליכע יאָהר, וויל מיט זייערע אַליין אָנגע־פּאַנטשטע ווייען, קאָנקורירען מיט די עלטסטע פירמען, וועלכע בעזיצען די עלטסטע ווײנען אין זייערע לאַגערס.

עס איז ווירקליך אַ „סענסאַציע" צו לעזען מיט וואָסער מיטלען מען בענוצט זיך צו רעקלאַ־מירען, מפלומרשט זייערע אַליין אויסגעאַרבייטע סחורות אין דער צייט ווען מען ברענגט אַליין דעם וויין פון קראַקאָ, מיט וועלכען מען פאַנטשט די מפ״ומרשטע אַליין אויסגעאַרבייטע סחורה.

לאָזט אײך נישט אָפּנאַרען פון די „סענ־סאַציע" רעקלאַמ״ס, און קויפט נאָר געטראַנקען ביי אײערע בעקאַנטע אַלטע פירמעס, צו וועלכע איהר האָט צוטרוי, און וואו איהר וועט ביליגער און רעעלער בעהאַנדעלט ווערען. 1506

„יום-טוב אינדערוואַכען"

הײנט — די פּײערליכע פּרעמיערע אין „אררט"

„יום־טוב אינדערוואַכען" — אַזוי הייסט די איצטיגע נייע פּרעמיערע פון „אררט", וואָס ווערט הײנט צום ערשטען מאָל געוויזען פאַר'ן לאָדזער פּובליקום.

דאָס פּראָגראַם איז דאָס 5־טע אין דעם סע־זאָן, און דאָס 23־טע, לויט'ן אַלגעמיינעם מספּר.

צו דעם דאָזיגען פּראָגראַם, וואָס ענטהאַלט 12 ערשטקלאַסיגע נומערן — פולשטענדיג נייע — פון בראָדערזאָן, נאַדיר, נאָדעלמאַן א. א. זענען מצד אַ אַלע מיטאַרבייטער, דער לייטונג און דעם קינסטלער־פערסאָנאַל געמאַכט געוואָרען אַלע נויטיגע צו־גרייטונגען, ער זאָל אַדורך על צד היותר טוב.

דערביי איז פון דער לייטונג פריהער־אויס בעשטימט, אַז ער וועט אָנהאַלטען אויפ'ן אַפיש נישט מעהר, ווי דריי וואָכען, ווייל אין די פּלענער פון דער לייטונג איז פאָרויסגעזעהען בלויז נאָך איין פּראָגראַם אין דעם סעזאָן, פאַר פּסח, ערב דעם גרויסען פריהלינג- און זומער־טורנע.

מוזיק צו דעם פּראָגראַם האָט געמאַכט דער אײצטיגער „אררט"־קאָמפּאָזיטאָר הערץ רובין, די דעקאָראַציעס און קאָסטיומען זענען קאָמפּאָנירט לויט די סקיצען פון בעקאַנטען קונסט־מאָלער יצחק ברוינער; די רעזשי איז אַדורכגעפיהרט דורך ש. דזשיגאַן און י. שומאַכער, און די טענץ זענען אײנ־געשטעלט דורך די פר. זיבאַ קרוש און מערי האַל־פּערין.

* * *

מאָרגען — 2 יום־טובדיגע פורים־פאָרשטע־לונגען: 9.30 און 11.30 אין אָוונד.

מעז גייט און פאָהרט צום ליובאוויטשער רבין

(א בריף פון ראקישאק)

ראָקישאָק לעבט איצט איבגאַנצען אונטער'ן איינפלוס פון ליבאַוויטשער רבי'ן.

עס זענען געקומען געסט פון אַ סך ווייטע און נאָהענטע שטעטלעך מיט פור און מיט באַהן. עס זענען געווען אַרום 150 געסט, מען רעכענט, עס זאָלען קומען אַרום טויזענד מאַן.

ווי עס ווייזט זיך אַרויס קומען מעהרער מתנגדים ווי חסידים: זענען דאָך די ערשטע אין ליטע מעהרער פערהאַן. עס וואַרפט זיך אין די אויגען די קליינשטעטלדיגע יודען מיט'ן באָרד און קאַפּאָטע און די יודענעס, באָר עס זענען אויך דאָ אַ סך בעזוכער פון קאָוונע, פּאָנעוועזש, מעמעל, און נאָך גרעסערע פּראָווינץ-שטעט. פאַרהאַן גלוחים (געראַזירטע) וואָס פריהער האָבען זיי פון רבי'ן גאָרנישט געהאַלטען באָר אַרויסגעגאַנגען זענען זיי הייסע חסידים. עלטערע חסידים רעכענען דאָס שוין אַריין אין די ניסים פון רבי'ן...

עס זענען געקומען עקסקורסיעס פון סלאָבאָדקער, טעלזשער, און פּאָנעוועזשער ישיבות און אויך אַ סך רבנים פון די אַרומיגע שטעטלעך.

דער רבי זיצט אין אַ בעזונדערען חדר. צום עולם געהט ער נישט אַרויס, אַ חוץ שבת צו קריאת התורה.

אַ גרויסער עולם שטעהט נעבען טיר פון רבינס אָפּגעזונדערטען צימער, מען מיינט אַז פריהער וועלען זיי אַריינגעהן צום רבי'ן אויף „יחידות“ (אַזוי רופען עס די חסידים), באָר אומזיסט שטופען זיי זיך, ווייל פאַר'ן אַריינגעהן צום רבי'ן, דאַרף מען זיך פערעגיסטרירען און ווען עס קומט די רייה לאָזט מען אַריין. אין אַ זייטיגען צימער זיצען יודען מיט יודענעס און וואַרטען, מען זאָל זיי רעגיסטרירען.

דער, וואָס געהט צום רבי'ן אויף יחידות געהט אַריין אַ דערשראָקענער, אַ קלייניגקייט, מען דאַרף דאָך זיין מיט'ן רבי'ן אויג אויף אויג! באָר אַרויסגעהענדיג איז מען פערווירט אָדער בעגייסטערט פון רבינ'ס חכמה...

יודען זענען פערזאָרגט מיט דאגות הפרנסה, געשעפטען געהען שלעכט און יעטוועדער וויל קריגען פון רבי'ן אַ ברכה (עס זאָל נאָר העלפען...)

בלאָנקעט אַרום איבער די ראָקישקער קראָמען אַ וואַיאַזשאָר און זוכט וואו אָפּצושטעקען אַביסעל סחורה, באָר די קרעמער האָבען שוין גענוג סחורה: זאָלען באָר זיין קונים, אָנשטאָט צו רעדען וועגען די פרייזען, רעדען זיי גאָר וועגען רבי'ן. לאַכט דער וואָיאַזשאָר; ווער דאַרף דאָס אַ רבי'ן? ווער האַלט עס פון אַ רבי'ן? פונדעסטוועגען בעשליסט ער אַריינצוגעהען צום רבי'ן אויף „יחידות“.

חסידים האָבען געמיינט, אַז דעם גלוח וועט דער רבי קיין צייט נישט אויפהאַלטען. באָר צו זייער בעוואונדערונג שוין 15—20 מינוט און ער איז נאָך נישט אַרויס. חסידים וואונדערען זיך, באָר אָט געהט ער אַרויס אַ צופלאָמטער, געהט צו איהם צו אַ חסיד, און גיט איהם אַ פרעג: „נו, וואָס זאָגט איהר איצט וועגען רבי'ן?“. ענטפערט דער וואָיאַזשאָר, אַז פון היינט אָן וועט ער שוין לייגען תפילין.

אָט פאָהרט אַריין אין שטעטעל אַ פוהר מיט יודען און יודענעס, אַלע פון ס—ק, געקומען זענען זיי צום רבי'ן. אַרונטערקריכענדיג פערמאַטערטע פון שליטען, האָט מען זיך געלאָזט געהן צום רבי'ן. דער עולם יודען, וואָס זענען שוין פריהער געווען איבעווייניג האָט גלייך דערקענט אַז דאָס זענען אורחים. מען שטעקט שלום-עליכם.

די ווייבער מיידט מען אויס. באָר זיי זענען ביי זיך נישט געפאַלען, און איינע אַ יודענע שטופט זיך פאָראויס, צום רבינס צימער. מען הייסט איהר ווייטער נישט געהן, באָר זי טענהט: וואָס הייסט? לאָזט מיר אַריין צום רבי'ן! איך בין געפאַהרען אַזאַ ווייטען וועג. איך האָב געוואַרט זיבעציג יאָהר אויף אַ רבי'ן, און צום סוף לאָזען זיי מיך נישט אַריין! אַ העזה!

י. ר.

אכטונג, הויז-בעזיצערס!

שטעמפּלען מעלדונג-

לויט די נייעסטע פאָרשריפטען איז צו בעקומען נאָר אין דער

שטעמפּעל-פאַבריק

L. JOSKOWICZ, Łódź

Piotrkowska 27, tel. 166-39.

ביליגע פרייזען! ביליגע פרייזען!

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

מיטוואָך, דעם 4 מערץ, 9 אָוו. 2-טער און לעצטער קאָנצערט

פון 7-יעהריגען חזנ'דעל ◆ נחומ'ל עפשטיין

אין פּראָגראַם: תפלות און פאָלקס-לידער.

יעדע רעקלאַמע איז איבריג, ווייל די אַלע, וואָס האָבען איהם געהערט דעם פערגאַנגענעם מיטוואָך האָבען אָנערקענט דאָס ער איז אַ פענאָמען – אַ וואונדער-קינד, וועלכער האָט צו זיך קיין פערגלייך. בילעטען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

די השגחה איבערן קאָנצערט האָט דער שטראַסבורגער אָבערקאַנטאָר קראַמקע

ביים קלאַוויר פּרל. נ. געלגאַר. ∴ בעמערקונג: געשעפטליך זיך ווענדען האָטעל „מאָנטיפּעל“, צימער 5 פון 11–12 פאַרמיטאָג.

יודישע פרוי פאדערט א „געלען ביכעל“ ביי איהר ליבעס-קאנקורענטין...

גרויסע ראמאנטישע אוואנטורע 12 א זייגער ביינאכט, אין א שלאף-צימער

פון ווילנע שרייבט מען:

אַ פּיקאַנטע מעשהלע פון אָנהויב ביזן סוף. היינטיגען שבת צו באַכטס איז די יונגע יודישע פרוי ט. אַוועק צו גאַסט, צו איהרע עלטערן, מיט איהר מאַן און אַ 8-יעהריג טעכטערל. דאָרט האָבען זיי פערבראַכט ביי אַ גלעזעל טיי און אַ זייגער 9 איז אַוועק זיך געקליבען אין פּאָלקס-טעאַטער גאַנץ אומגעריכט איז אָבער געשעהן אַנ'אומגליקספאַל. פרוי ט. מיט איהר מוטער האָבען זיך דערפיהלט זעהר שלעכט און זענען געפאַלען אין חלשות. די שטוביגע האָבען זיך נישט געקענט קיין עצה געבען און אַרויסגערופען די „גיכע הילף“. דער דאָקטאָר האָט פעסטגעשטעלט, אַז ביידע פרויען האָבען זיך שטאַרק פערטשאַדעט.

פרוי ט. איז שוין געבליבען בעכטיגען ביי איהרע עלטערן און איהר מאַן מיט דעם טעכטער'ל זענען אַוועק אַהיים.

דער „אומגליקליכער“ מאַן האָט בעשלאָסען אויסצונוצען די געלעגענהייט און דעמזעלבען אָוונט אַריינגענומען צו זיך אַ פרוי פון לייכטע געוואויגהייטען...

עס איז איהם אָבער לאַנג נישט בעשערט געווען געניסען פון „עולם הזה“, אַ זייגער 11 אַוועקט האָט זיך פרוי ט. שוין געפיהלט איבגאַנצען געזונד און איז אַוועק אַליין אַהיים.

זי האָט לאַנג געקלאַפּט אין דער פערשלאָסענער טיר פון איהר וואוינונג און מען האָט איהר נישט געעפענט. צוערשט האָט זי געמיינט אַז מען שלאָפט שטאַרק. באַלד איז איהר אָבער געוואָרען שטאַרק אויפפאַלענד דאָס עלעקטרישע ליכט וואָס האָט געשלאָגען פון איהר שלאָף-צימער. זי איז אַרויף אויף אַ געגענאיבערדיגען באַלקאָן אַריינגעקוקט אי' זפענסטער. דאָ האָט זי אָבער דערזעהן אַ סצענע פון וועלכער די האָר האָבען זיך איהר געשטעלט קאַפּויר. זי האָט בעמערקט ווי איהר מאַן געפיגט זיך מיט גאָר אַנ'אינטימער פּאָזע מיט עפּעס אַנ'אומבעקאַנטער פרוי...

אַ צעקאָכטע איז פרוי ט. צוגעלאָפען ווייטער צום טיר און אָנגעהויבען קלאַפּען מיט ברוקשטיינער. בלית-ברירה האָט דער שלימזלניק געעפענט די טיר און דערשט דאַן האָט זיך צעפלאַקערט די אמת'ע מלחמה. דער גאַנצער הויף שכנים האָט זיך געשטעלט אויף די פיס.

פרוי ט. איז בעפאַלען איהר קאָנקורענטין, זי אָנגעכאַפּט ביי די האָר און געפאָדערט אַ „קסיאָנזשקע“. זעהן ציי זי איז לכל הפחות געזונד. קיין געלען ביכעל האָט אָבער דאָס פריילין נישט געהאַט...

פרוי ט. האָט דאַן געכאַפּט אַנ'עמער קאַלטע וואַסער און בעגאָסען איהר מאַן מיט דער גאַסען-פרוי פון קאָפּ ביז די פיס. דערנאָך האָט זי ביידען אַרויסגעטריבען פון שטוב באַסערהייט.

פרוי ט'ס 8-יעהריגע טעכטערל וועלכע האָט צוגעזעהען די גאַנצע סצענע האָט געבעטען ביי איהר מוטער מיט טרעהרען אין די אויגען: „לאָז אַריין דעם פּאַפּאַ, איך שטוב, איהם מעגסטו דאָך אַריינלאָזען. ער האָט דאָך אַ „קשיאָנזשקע“...

Dr. med. J. Lubicz

כירורג-ארטאפּעד

Gdańska 28, tel. 183-17

צוריקגעקעהרט.

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער

איינענע פּראָצאַוניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: זוקלאַדקעס אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גאָרסעטען א. ז. וו.

נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמיטאָג.

אזוי שלעכט און אזוי שלעכט

(סקיצע)

פון יצחק בלום.

אַרום זעקס אַ זייגער אין אָוונט, ווען דער מאַן האָט זיך געקליבען צו געהן שלאָפען, ווייל צו-לף א זייגער ביינאכט האָט ער בעדאַרפט אויפשטעהן צו דער ארבייט, האָט ער בעמערקט ווי זיין פרוי פוצט זיך, קעמט זיך און, ווי יעדען אָוונט אין דער צייט, גרייט זיך אַוועקצוגעהן.

ער האָט אויף איהר געוואָרפען פערבאָרגענע, מיסטעריעזישע בליקען און בשעת-מעשה געטראַכט וועגען דעם, וואָס זי עלטערט זיך כמעט נישט. א פרוי האָט שוין דריי קינדערלעך און ווייזט נאָך אַלץ אויס אַזוי יונג און שעהן.

און אויף צוריק שמועסענדיג – האָט ער ווייטער געטראַכט – וואָס פעהלט איהר? אז קיין זאָרג פאַר פרנסה האָט זי נישט, און פערברענגען פערברענגט זי אויף א גאַנץ געהויבענעם שטייגער, געהט אַוועק אויף גאַנצע אָווענטען ביז שפּעט אין דער נאַכט, און א מאַמען, אויף וועמען איבערצולאָזען די קינדער זי זאָל אויף זיי אכטונג געבען, האָט זי אויך. איז פאַרוואָס זאָל זי אויסזעהען שלעכט און פערעלטערט?

אָט איהם – האָט ער זיך אַליין בעוויזען – איז מאַקע נישט גוט. האָבען אַזאַ שעהן ווייבעל, און צוליב זיין אומגליקליכע נאַכט-ארבייט נישט זיין אין דער היים גאַנצע נעכט, איז גאָרנישט אַזאַ געשמאַקע זאַך. נישט איין מאָל האָט ער שוין בעשלאָסען די נאַכט-ארבייט אויפצוגעבען און זיך נעהמען צו א בייטאָגיגער מלאכה.

ער בעקלאָגט זיך נישט אויף דער ארבייט. דאָס ארבייטען ביינאכט פאַלט אויף איהם נישט שווער. ער איז שוין צו דעם צוגעוועהנט זייט יאָהרען. אָבער דאָס ווייבעל זיינס... אַזוי איז זי דוקא א וואוילע פרוי, א בריה, פּאַסט גוט אויף אויפ'ן הויז, אויף די קינדער. נאָר קומט דער אָוונט, ווען ער קלויבט זיך צו לייגען שלאָפען, ווערט זי אומרוהיג, נעמט עס איהר טראָגען, הויבען פון אָרט. זי מוז ערגעץ אַוועקגעהן. זי קען, זאָגט זי, נישט זיצן אין הויז ווען דער מאַן שלאָפט. און זי איז דאָך גערעכט. ער קען דאָך אפילו צו איהר קיין טענות נישט האָבען פאַרוואָס זי געהט אַוועק. וואָס דען זאָל זי טון? זיצען אין היטען איהם ווי ער שלאָפט? און ווי אויף צו-להכעיס האָט זי נאָך אַזוי פיל לעבען אין זיך..

די איינציגע צייט, וואָס זי מוז זיצען אין הויז, איז נאָר דאַן, ווען זי איז אין אַנדערע אומשטענדען... דאַמאָלסט קען זי נישט און וויל נישט אַזוי פיל אַרומלויפען. זי האָט נישט ליב זיך צו ווייזען פאַר מענשען מיט אַזאַ אויסזעהן. נו, זענען טאַקע פאַר איהם די „אַנדערע אומשטענדען“ א שטיק גליק. ווייל ער איז דאַמאָלט זיכער, אַז זי וועט די אָוונטען פערבלייבען אין דער היים, און ער קען זיך גוט אויסשלאָפען און שטעהן ביי דער ארבייט מיט א רוהיגען קאָפּ.

נו, איז ער טאַקע נישט געווען קיין נאַר און שוין געזאָרגט דערפאַר, אַז זי זאָל שטענדיג זיין פערנומען מיט די „אַנדערע אומשטענדען“. זיי זענען איצט פערהייראַט זעקס יאָהר, און זיי האָבען שוין דריי קינדערלעך...

לעצטענס האָט איהם אָבער אָנגעהויבען שרעקען א געדאַנק, אַז די פאַמיליע ווערט צו-גרויס, און אויף אַזאַ אופן קען דאָך די פאַמיליע ווערען נאָך גרעסער, און די לאַסט שווערער... קינדער געבוירען און קינדער ערציהען קאָסט א סך געלד, און ער איז דאָך נישט מעהר ווי אַנ'ארבייטער. וואו וועט ער דאָס נעהמען אויף אַלץ?

אויך זי, די פרוי זיינע, איז לעצטענס געוואָרען קליגער. זי האָט זיך א פּנים געכאַפּט, אַז ער, איהר מאַן, איז נישט קיין יאָלד, און זי וויל זיך פון איהם מעהר נישט לאָזען פערפיהרען.

אָבער אַזוי ווי ס'איז – מוז אויך נישט. ער קען עס מעהר נישט דולדען. זי האַלט אין איין אַרומלויפען ביז שפּעט אין די נעכט. ער פּלאַצט שיער... ס'מוז נעהמען צו דעם א סוף. ער מוז אָדער אויפגעבען די נאַכט-ארבייט אָדער... זי מוז ווידער ווערן אין „אַנדערע אומשטענדען“ – זי מוז!

— — — — — — — — — — — — — — — — —

– מאַמע, דו וועסט אַזוי גוט זיין לייגען די קינדער שלאָפען. כ'בעדאַרף באַלד אַוועקגעהן! – האָט ער מיט אַמאָל דערהערט איהר א זאָג טון צו דער מאַמען.

ביי איהם האָט אַזש א ציטער געטון דאָס האַרץ; א ציטער, וועלכען ער דערפיהלט שטענדיג ביי איה' יעדען אַוועקגעהן אין די אָווענטען פון דער היים.

– וואו... וואו געהסטו דאָס שוין ווידער?

– האָט ער מיט אַמאָל אַרויסגעפּלאַצט – כ'מיין... מוזט... עס טאַקע אַלע אָוונט אַוועקגעהן? מעגסט דאָך אַמאָל זיין אַנ'אָוונט אין הויז!

– געה, געה לייג זיך שלאָפען! – האָט די פרוי אַזש א שפּרונג-געטון פון אָרט, ווי זי וואָלט זיך נישט געריכט אויף איהר מאַנ'ס פּלוצלינגען אָנפאַל.

– כ'געה שוין היינט גאָרנישט שלאָפען! כ'געה היינט נישט צו דער ארבייט... פערשטעהסט? כ'האָב איבערגעלאָזט די נאַכט-ארבייט האָב איך איבערגעלאָזט... – האָט ער ווי מיט טריומף אַרויסגערעדט. ווי ער וואָלט געוואָלט אויספּראָבירען, וואָס פאַר אַנ'איינדרוק עס וועט אויף איהר מאַכען.

– אַזוי? גוט, בלייב איך אין דער היים! – האָט די פרוי צופרידען אַרויסגערעדט און גענומען אויסטון איהר מאַנטעל.

– אָה, כ'מיין... כ'ווייס דערווייל נאָך נישט אויף געווים... – האָט ער זיך אַביסעל צוטומעלט – דערווייל, הייסט עס, האַלט איך נאָך די נאַכט-ארבייט ביז כ'וועל קריגען אַנ'אַנדערען אויף ביי-טאָג. פערשטעהסט, סערע, כ'מוז די נאַכט-ארבייט איבערלאָזען, ווייל די ארבייט ביינאַכט פאַלט לעצטענס אויף מיר צו שווער! – האָט ער מיט א פּויל אָנגעוועהטאָגט האַרץ אַרויסגערעדט.

– האָב איך דאָך דיר דאָס שוין לאַנג געזאָגט, דו לעבסט דאָך גאָרנישט אויף דער וועלט. אין די אָוונטען שלאָפסטו, ביינאַכט ארבייטסטו. ווי לאַנג, מיינסטו, קען עס א שטייגער אַזוי אָנגעהן? ... – האָט די פרוי מיט געפיהל גערעדט.

– נו, גוט, סערע, כ'פערזיכער דיר, אַז נישט מעהר... אוודאי איז קיין פּלאַן נישט אַזוי צו לעבען, נישט פאַר מיר און נישט פאַר דיר... פערשטעהסט, סערע, כ'האָב צו דיר דעם גרעסטען צוטרוי'ען. אָבער נישט זיין אין דער היים דורך די אָווענטען, ווייזט עפּעס נישט אויס שעהן פאַר מענשען... ביזו דאָך עפּעס א מאַמע פון דריי קינדער, ווער ווייס וואָס מענשען ריידען...

– נו, הער אויף מיט דיינע מענשען. עס אַרט מיך ווענעניג, וואָס זיי ריידען. זעהסטו, דאָס ס'פאַלט אויף דיר שווער די ארבייט – דאָס אַרט מיך. קענסט נאָך חלילה קראַנק ווערען... פאָלג מיר און וואַרף טאַקי אַוועק די נאַכט-ארבייט!

– וועגען דעם וועל איך שוין זעהן – האָט ער אַנ'אויפגעלעבטער אַרויסגערעדט – אָבער היינט אָוונט געה איך שוין סיי ווי נישט צו דער ארבייט. עפּעס ווילט זיך מיר היינט מאַכען א יום-טוב. שוין לאַנג, אַז מיר האָבען נישט פערבראַכט אַנ'אָוונט צוזאַמען ווי עס בעדאַרף צו זיין... אָט, ווייסטו גאָר וואָס, מיין ווייבעלע, לאָמיר היינט געהן אין א קינאָ און נאָכדעם וועלען מיר געהן אין א רעסטאָראַנט. עפּעס ווייזטו מיר היינט אויס אַזוי שעהן, אַז ס'איז א מורא אויף דיר צו קוקען.. – האָט ער, זי אַרומנעהמענדיג, איהר א קוש געטון.

– גוט! אויסגעצייכענט! געהען מיר, הייסט עס, היינט אויס! – איז די פרוי געווען בעגייסטערט אי פונ'ם קוש, אי פון קאָמפּלימענט.

ווען ער איז געשטאַנען פאַר'ן שפּיגעל און זיך ראַזירט, האָט זיין קאָפּ זיך ביסלעכווייז אָנגעהויבען אויסצושפּינען... געה הויב איצט אָן אויסזוכען נייע ארבייט, איצט מיט א פאַמיליע פון פינף מענשען... ווי קען ער שפּעקולירען?... ס'איז אַנ'איינשטעלעניש... – האָט אין איהם א צווייפעל געזאָגט – דאָ, אויף זיין אַלטע נאַכט-ארבייט, ווי די מעשה איז, מאַכט ער כאָטש א לעבען. ס'איז איהם אַזוי שלעכט, און אַזוי איז איהם ביטער...

נאָר וועגען דעם וועט ער שוין טראַכטען שפּעטער. דערווייל אָבער מוז זיין שעהן ווייבעלע ווידער פאַר א צייט בלייבען זיצען אין דער היים... אי די פאַמיליע וועט נאָך מעהר פערגרעסערט ווערען, נו, מילא, זאָל זיין, וואָס עס וועט זיין. ער האָט דען אַנ'אַנדער ברירה? ...

שטאַרק-פערשפרייטע קראַנקהייטען ביי יודען

פון פראָפ. הערמאַן שטראַוס

דער דירעקטאָר פון דעם בערלינער יודישען קראַנקענהויז און איינער פון די חשובסטע „אָזע״-טוער פראָפ. הערמאַן שטראַוס, האָט געהאַלטען אין ריגע אין זאַל פון יודישען קלוב אַ פאָרטראַג אויף דער טעמע „סאָציאַל-היגיענישע בעטראַכטונגען וועגען שטאַרק-פערשפרייטע קראַנקהייטען ביי יודען און די טעטיגקייט פון „אָזע״.

— די געזונדהייט — הויבט אָן דער לעקטאָר, — איז דער טייערסטער אוצר פון מענש, בישט אומזיסט האָבען בעריהמטע פילאָזאָפען געזאָגט, אַז גיין צעהנטעל חלקים פון מענשליכען גליק הענגט אָפּ פון געזונד, שוין אין די אַלטע צייטען זעהען מיר, וואָס פאַר אַ גרויסען אַכט יודען האָבען געלייגט אויפ׳ן פאָלקס-געזונד, רעליגיעזע דינים אויפ׳ן היגיענישען געביט, האָבען תמיד געשפּילט ביי יודען אַ גרויסע ראָלע, דער דין, אַז מען מוז וואַשען די הענד פאַר׳ן עסען, מיינען פערהיטען פון פערשידענע אינפעקציע-קראַנקהייטען. די דינים וועגען פלייש-כשרות זענען אַרויסגעגעבען, אמת, נישט פונ׳ם שטאַנדפונקט פון דער מאָדערנער היגיענע, אָבער אין ד ידעמאָלטיגע צייטען, האָבען די דינים וועגען פלייש-כשרות געשפּילט אַ גרויסע ראָלע פאַר׳ן יודישען געזונד.

פון היגיענישען שטאַנדפונקט קאָן מען די גאַנצע בעפעלקערונג איינטיילען אין צוויי גרופּעס: אַ שטאָטישע און אַ לאַנדישע, דער דאָרפישער איינוואוינער איז פיזיש אַ סך בעסער ענטוויקעלט, איידער דער איינוואוינער פון דער גרויס-שטאָט. די יודען געהערען צו דער ערשטער גרופּע, וועלכע לעבט נאָך דערצו אין בעזונדערס נישט גינסטיגע בעדינגונגען, אין מיטעלאַלטער האָבען יודען אין אַ סך לענדער געלעבט אין פערשפאַרטע געטאָס אין טונקעלע דירות, ביי שלעכטע היגיענישע בעדינגונגען. נישט קוקענדיג אָבער אויף דעם, איז דער דורכשניטליכער עלטער ביי יודען לענגער ווי ביי דער אַרומיגער נישט-יודישער בעפעלקערונג, פריהער איז דער דורכשניטליכער לעבענס-עלטער געווען 47 יאָהר, איצט איז ער אַ סך גרעסער און בעטרעפט אין אייניגע מלוכות ווי למשל, אין שווייץ — 57 יאָהר. אין מיטעלאַלטער ווידער איז דער דורכשניטליכער לעבענס-אַלטער געווען 30 — 35 יאָהר. דער פאַקט, וואָס יודען לעבען דורכשניטליך לענגער פאַר דער אַרומיגער בעפעלקערונג דערקלערט זיך מיט דער פערפליכטענדיגער תורה — היגיענע. מיט די פערשידענע דינים און כללים. אַ גרויסע ראָלע שפּילט דערביי אויך דאָס, וואָס יודען געברויכען אַ סך ווייניגער אַלקאָהאָל. איידער קריסטען. אין אַלגעמיין קען מען אָבער נישט זאָגען, אַז די יודען זאָלען אין זייער קערפּער-בוי האָבען אַ בעזונדערע סטרוקטור, פונקט ווי ביי קריסטען, שפּילט אויך ביי יודען אַ גרויסע ראָלע די שפּייזען, דירה און בעקליידונגס-היגיענע.

איצט לאָמיר זיך אָפּשטעלען אויף יענע קראַנקהייטען, וואָס זענען צווישען יודען מעהר פערשפרייט ווי צווישען דער נישט-יודישער בעפעלקערונג. קודם כל דאַרף מען זיך אָפּשטעלען אויף נערווען-קראַנקהייטען. עס איז קאָנסטאַטירט געוואָרען, אַז דערקראַנקונגען פון נערווען-סיסטעם קומען ביי יודען פאַר אַ סך אָפטער, ווי ביי קריסטען, אָהן גוזמאות וואָלט מען געקאָנט זאָגען, אַז ביי יודען איז די קראַנקהייט דאָפּעלט פערשפרייט. די סיבה דערפון איז די, וואָס דער געהירן ביים יודען איז שוין זיבעט צוויי טויזענד יאָהר איבערגעלאָדען, און דאָס קומט דערפון, וואָס יודען לעבען די גאַנצע צייט ביי אַ סך שווערערע בעדינגונגען, איידער קריסטען.

ביי נערווען-קראַנקהייטען שפּילט אַ גרויסע ראָלע ירושה, אויך הערץ- און בלוטגעפעס-קראַנקהייטען האָבען אַ שייכות צו די נערווען. מענשען, וואָס האָבען אָפט גרויסע זאָרגען און נערווען-ערשטערונגען, זענען אָפט קראַנק אויף הערץ און נירען, ביי יודען טרעפט מען די דאָזיגע קראַנקהייטען אָפטער ווי ביי די קריסטען אויך צוליב דעם, וואָס יודען לעבען דורכשניטליך לענגער, אין עלטער פון 60—65 יאָהר, ווען די דאָזיגע קראַנקהייטען זענען בעזונדערס פערשפרייט טרעפען מיר פראָצענטועל יודען אַ סך מעהר איידער ביי דער אַרומיגער בעפעלקערונג.

די דערנעהרונג ביי יודען איז נישט ריכטיג אָר-וועקגעשטעלט, און צוליב דעם טרעפען מיר ביי יודען זעהר אָפט פערשידענע מאָגען-קראַנקהייטען, יודען האָבען ליב צו עסען אַ סך פלייש און דערצו נאָך עסט מען אָפט מעהר ווי נויטיג, דאָס איז פאַר׳ן מאָגען זעהר נישט געזונד. אַנשטאָט פלייש, וואָלט מען בעדאַרפט עסען מעהר פרוכטען און גריגסען. מען דאַרף אויך זעהען, אויסצומיידען פערשידענע געפעפערטע און געזאַלצטע מאכלים.

נאָך אַ קראַנקהייט, וואָס איז שטאַרק פערשפרייט ביי יודען, איז די צוקער-קראַנקהייט. אויפן סמך פון דער סטאַטיסטיק וואָס איך האָב דורכגעפיהרט אין בערלינער קראַנקענהויז, איז מיר געלונגען פעסטצושטעלען, אַז ביי 45 פּראָצענט יודישע פאַציענטען איז די צוקער-קראַנקהייט געקומען בירושה, אויב נישט פון עלטערען איז פון פריהערדיגע דורות אַ צווייטע סיבה פון דער קראַנקהייט זענען שטאַרקע נערווען-דערשיטערונגען און גרויס עגמת-נפש.

זעהר פערשפרייט ביי יודען איז אויך פעט-לייביקייט. אוי דאָ שפּילט ירושה אַ ראָליע. די דאָזיגע קראַנקהייט קומט אָבער אויך פון דעם, וואָס מען עסט צופיל, איבער׳ן אַפּעטיט. נאָך אַ קראַנקהייט, — גיכט. קומט אויך זעהר אָפט בירושה, גיכט קען מען אָבער אויך קריגען פון געברויכען צופיל פלייש. די קראַנקהייט איז בעזונדערס שטאַרק פערשפרייט ביי עלטערע מענשען. אויך מילץ-קראַנקהייטען טרעפען מיר ביי יודען אָפטער, ווי ביי אַנדערע אמות העולם.

וואָס שייך אינפעקציע - קראַנקהייטען, קומען אין דעם פרט יודען אָפּ בעסער פון אַנדערע. דאָס בעווייזט די סטאַטיסטיק פון איינצעלנע אינפעקציע קראַנקהייטען: ס׳איז פערהאַן נאָר איין אויסנאַהם — דאָס איז די גריפּע אַ „מאָדערנע קראַנקהייט״, וואָס עקזיסטירט סך הכל 30—40 יאָהר. די פערשפרייטסטע קראַנקהייט טובערקולאָז, טרעפען מיר אויך ביי יודען אַ סך זעלטענער. אין בערלינער קראַנקענהויז, איז מיר זעהר זעלטען אויסגעקומען צו בעגעגענען אַ יודישען יונגענמאַן, וואָס זאָל זיין קראַנק אויף טובערקולאָז. אין דער אייגענער צייט איז אָבער די זעלביגע קראַנקהייט שטאַרק פערשפרייט צווישען דער קריסטליכער יוגענד. ביי יודען טרעפען מיר שווינדזוכט אין עלטער פון 40—50 יאָהר און אויך נישט אין אַזאַ פּראָפּאָרציע ווי ביי די איבעריגע פעלקער, אין די מזרח-לענדער איז טובערקולאָז ביי יודען אגב מעהר פערשפרייט ווי אין מערב-אייראָפּא, וואו יודען לעבען אין אַ סך בעסערע בעדינגונגען, צוליב דעם דאַרף מען אין ד ימזרח-אייראָפּעאישע לענדער אַ בעזונדערע אויפמערקזאַמקייט אָפּגעבען די קראַנקהייטען, צוליב וועלכע אָפט שטאַרבען יודען. גאַנץ אָפט לייגען אויך צו בעקעמפען די דאָזיגע שרעקליכע קראַנקהייט.

וואָס איז שייך דעם קרעבס, האָט מען אָפּט רעדענדיג, אַז יודען קענען זיך אין דעם פרט נישט קלאָגען. מחמת די קראַנקהייט טרעפט זיך ביי יודען גאָר נישט זעלטען. דאָס קומט ווידער פאַר צוליב דעם, וואָס יודען לעבען לענגער, און דער קרעבס קומט ס׳רוב אין די פופציגער און זעכציגער יאָהרען. דעם גינעקאָלאָגישען קרעבס טרעפען מיר דערפאַר אָבער זעהר זעלטען ביי יודען. די סיבה איז מיר נישט בעוואוסט.

יודען זענען נישט נאָר קראַנק אויף אַ בעזונדער אופן, נאָר היילען זיך אויך אַנדערש. ווי אַנדערע פעלקער. יודען שרעקען זיך מעהרער און זייער פאַנטאַזיע פיהרט זיי צו גוזמאות. יודען האָבען אַ טבע זיך אַריינצומישען אין דער הייל-מעטאָדע, און געבען פערשידענע עצות, וואָס זענען שעדליך פאַר׳ן חולה אַליין, זעהר אַ סך יודען בעזוכען יעהרליך די קוראָרטען, פערשטעהט זיך, אַז דאָס האָט פאַר די קוראָרטען זעהר אַ גרויסע ווירטשאַפטליכע בעדייטונג. אָבער נישט אַלעמאָל האָבען די קראַנקע דאָס נויטיג.

פערהיטען קראַנקהייטען איז לייכטער, ווי זיי צו קורירען, און דערפאַר מוז מען אויפ׳ן ערשטען פלאַץ אַוועקשטעלען די פּראָפילאַקסיע ד.ה. דאָס אויפקלערען היגיענישע כללים און דורך זיי אויסמיידען פערשידענע קראַנקהייטען.

יודען מוזען לעגען מעהר אַכט אויף דער קערפּער-היגיענע אויף ספּאָרט-איבונגען, די מאָדערנע שלאַנקע ליביע איז פון געזונדהייטס-שטאַנדפונקט זעהר נוצליך, אַ סך פרויען איבערטרייבען עס אָבער און הונגערען אין פשוטען זין פון וואָרט, פערשטעהט זיך, אַז אַזאַ מין הונגער-קור איז איבערטריבען או ןקען פיהרען צו די פערשידענע קראַנקהייטען.

צעהן-יעהריגער יובילעאום

פון פערבאַנד פון די יודישע קאָאָפּעראַטיווע געזעלשאַפטען אין פּוילען

וואַרשאַ, (יט״א) מיט צעהן יאָהר צוריק אין פעברואַר 1921 איז אין וואַרשא פאָרגעקומען דער ערשטער גרינדונגס-צוזאַמענפאָהר פון פערבאַנד פון די יודישע קאָאָפּעראַטיווע געזעלשאַפטען אין פּוילען. אין דעם דאָזיגען צוזאַמענפאָהר האָבען זיך בעטייליגט בסך הכל עטליכע צוואַנציג דעלעגאַטען וועלכע האָבען רעפּרעזענטירט אַ קליינעם הייפעל פאָרמלחמהדיגע קאַסעס, וואָס האָבען צוליב דער מלחמה פאַקטיש אויפגעהערט צו עקזיסטירען. אין משך פון די צעהן יאָהר דינט דער פערבאַנד עקזיסטירט, איז אָבער די יודישע קאָאָפּעראַציע אין פּוילען. הגם זי האָט דורכגעלעבט פערשידענע קריזיסען און אויפטרייסלונגען אויסגעוואַקסען אין דער מעכטיגסטער יודישער ווירטשאַפטליכער אָרגאַניזאַציע וואָס בעדינט 210 טויזענד יודישע משפחות און וואו עס קאָנצענטרירען זיך יודען פון אַלע פאָלקס-שיכטען (האַנדווערקער, סוחרים, קליינהענדלער, אַרבייטער, לאַנדווירטען און פרייע פּראָפעסיעס). דער פערבאַנד טראָגט אַנ׳אויסגעשפּראָכענעם אונפּאַרטייאישען כאַראַקטער און פעראייניגט אַרום זיך יודען פון אַלע פּאָליטישע שטראָמונגען. דער פערבאַנד איז די איינציגע יודישע אינסטיטוציע וואָס הגם עס קאָנצענטרירען זיך אין איהר מענשען פון ענטגעגענגעזעצטע פּאָליטישע ריכטונגען, אַרבייטען זיי דאָך צוזאַמען לטובת דער יודישער קאָאָפּעראַציע, און דעם ווירטשאַפטליכען אויפבוי פון פּוילישען יודענטום.

צום 10-יעהריגען יובילעאום צעהלט דער פערבאַנד טעטיגע 587 קאָאָפּעראַטיוען, דערונטער 548 קרעדיט-קאָאָפּעראַטיוען, (490 קליין קרעדיט-קאָאָפּעראַטיוען, און 58 מיטעלשטאַנד- קאָאָפּעראַטיוען) 2 וואָהנונגס-קאָאָפּעראַטיוען, 12 לאַנדווירטשאַפטליכע קאָאָפּעראַטיוען ,19 האַנדווערקער- און פּראָדוציר-קאָאָפּעראַטיוען, און פינף פערשידענע אַנדערע קאָאָפּעראַטיוען.

די אייגענע קאַפּיטאַלען פון די 548 קרעדיט-קאָאָפּעראַטיוען בעטרעפען איצט העכער צוואַנציג מיליאָן זל. די פקדונות — קרוב 70 מיליאָן זל., סאַלדאָ פון געקומענע קרעדיטען — כמעט 18 מיליאָן זל. און סאַלדאָ פון די אַרויסגעגעבענע קרעדיטען אַרום 94 מיליאָן זל.

אין צוזאַמענהאַנג מיט׳ן 10-יעהריגען יובילעאום פון פערבאַנד וועט אין משך פון גאַנצען יאָהר אַדורכגעפיהרט ווערען אין די קאָאָפּעראַטיוען אַ פערשטאַרקטע פּראָפּאַגאַנדע און אויפקלערונגס-אַרבייט לטובת דער קאָאָפּעראַטיווער אידעע. אויסער דעם וועלען די באַהעצטסטע נומערען פון דער פערבאַנדס-פרעסע — דער מערץ-נומער פון דער „קאָאָפּעראַטיווער בעוועגונג״ און דער אַפּריל-נומער פון „פאַר׳ן פאָלק״ — זיין געווידמעט דעם פערבאַנדס-יובילעאום. און וועלען ערשיינען אין פערגרעסערטען פאָרמאַט און אויפלאַגע. אויך ווערט היי-יאָהר אַרויסגעגעבען דורכ׳ן פערבאַנד אַ ספּעציעלער יובל-לוח.

אין צוזאַמענהאַנג מיט׳ן יובילעאום האָט דער פערבאַנד שוין ביז איצט בעקומען א גרויסע צאָהל בעגריסונגען פון אָנגעזעהענע יודישע פּערזענליכקייטען, אָרגאַניזאַציעס, און בעקאַנטע פיהרער פון דער אַלוועלטליכער קאָאָפּעראַציע, דערונטער פון בעקאַנטען געלעהרטען און נעסטאָר פון קאָאָפּעראַטיווען געדאַנק פּראָפ. שאַרל זשיד, בעגריסונגען זענען אויך אָנגעקומען פון דר. ווערנער סענאַטאָר דירעקטאָר אריה וויטעלעס, מרדכי בן הלל הכהן און פיל אַנדערע.

DR. MED.
L. Pikielny
אורעלאָג
ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירן, בלאָז און אורין-קראַנקה.
NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעמט אָן פון 12—1 און פון 7— 4 אָווענר.

און אויף זינדיגע וועגען

סענסאַציאָנעל-ראָמאַנישער ראָמאַן פון לאָדזער לעבען

(33

— אויב איהר ווילט נישט רעדען וועגען דעם מיט אייער טאָכטער, האָט ראַלין געזאָגט, בלייבט אייך נישט מעהר איבריג ווי מיר צו גלויבען אין דעם אַלעם וואָס איך האָב אייך געזאָגט און נאָר אין אייך איז עס אָנגעלאַנגט, צו ליקווידירען דעם גאַנצען ענין.

— אַלזאָ וויפיל דאַרף דאָס קאָסטען ?

— קיין איין סענט נישט, מיסטער גוטמאַן, אייער געלד דאַרף איך נישט און איך וויל עס נישט, פאַר דעם שווייגען און פאַר׳ן פולשטענדיגען ערלעדיגען וועט איהר מיר טון אַ געגענזייטיגע טובה.

— ס׳האַנדעלט זיך נאָר וועגען טובה ? וואָס איז דאָס פאַרא טובה וואָס איך קען טון פאַר אַזאַ מענש ווי איהר זענט.

— איהר האָט דאָס גוט בעצייכענט, מיסטער גוטמאַן, אַזאַ מענש. ס׳איז פערפאַלען, יעדער מענש האָט זיינע פעהלערען, יעדער מענש בעגעהט זיינע פערברעכענס, איינעם כאַפּט מען און איינעם נישט, איינער דערגרייכט די אַזוי גערופענע „האַנד פון גערעכטיגקייט״ דעם אַנדערען נישט.

— גלויבט מיר, הער ראַלין, אַז איך בין איצט נישט אויפגעלעגט צו קיין פילאָזאָפיע און צו קיין חכמות, איהר זענט געקומען צו מיר אין אַנ׳אַנגענעהעגענהייט וואָס מאַכט מיך משוגע, איך זיך דאָ מיט אייך ווי אויף אַ הייסע קוילען, איך קען נישט מעהר אויסהאַלטען, זאָגט מיר, וואָס איהר פערלאַנגט.

און ווירקליך האָט גוטמאַן שוין אויסגעזעהען ווי אַ משוגענער, ער האָט נישט געוואוסט וועגען וואָס ער זאָל פריהער טראַכטען און וואָס ער האָט פריהער צו ערלעדיגען און וועלכע צרות פריהער איבערצוטראַגען, זיין געשפּרעך מיט׳ן אינזשעניער מערטענס, וועלכער האָט זיך אויך פערנומען איהם צו שאַנטאַזשירען צוליב די דאָקומענטען מיט דער ערפינדונג וואָס ער האָט איהם געגעבען, האָט איהם שוין צושרויפט די נערווען, שוין דעמאָלט האָט גוטמאַן דערפיהלט, אַז ער ווערט פערפלאָנטערט אין אַ בעי פון אומגליק, ער האָט זיך אָבער נאָך נישט אָפּגעגעבען קיין חשבון דערפון ווי גרויס און ווי באַהענט דאָס אומגליק איז, אָבער דעם שרעקליכען קלאַפּ איבער׳ן קאָפּ וואָס גוטמאַן האָט היינט בעקומען פון דעם כלומרשטען אַמעריקאַנער דורך דער ידיעה וועגען זיין קינד, האָט איהם פולשטענדיג משוגע געמאַכט.

— הער ראַלין, האָט זיך גוטמאַן געבעטען ווי אַ קליין קינד, האָט אַביסעלע רחמנות אויף מיר, פערשטעהט מיך און פייניגט נישט מיך אַזוי לאַנג, זאָגט מיר מיט וואָס ענדיגט זיך די שרעקליכע געשיכטע, וועלכע איהר האָט דערצעהלט.

— מיט אַ טובה פון אייער זייט, האָט דזשעק געענטפערט קאַלטבלוטיק, אַזוי ווי ער וואָלט די לעצטע ווערטער פון גוטמאַנען אינגאַנצען נישט געהערט. די טובה בעשטעהט אין דעם, אַז איהר זאָלט אונז דינען מיט אינפאָרמאַציעס פאַר אינפאָרמאַציעס, איך האָב אייך אינפאָרמירט וועגען דער געשיכטע פון ראַפאַל באַטאַנסאַנס טויט און איך וויל דערפאַר, אַז איהר זאָלט מיך אינפאָרמירען וועגען דער געשיכטע מיט די געגנבעטע ערפינדונג פון „כעמיקפאַל״ און מיט וועגען דער ערמאָרדונג פון אינזשעניער הענריק הערץ.

— מיין הער ! איהר שפּילט מיט מיר אַ קאָמעדיע האָט גוטמאַן אויסגעשריגען און די שוים איז איהם געקומען פאַר׳ן מויל, נישט אַנדערש ווי איהר זענט פון דער פּאָליציי און זענט געקומען מיך אויספאָרשען.

דזשעק האָט זעהט אויס זיך אַרומגעזעהען, אַז ער האָט איבערגעכאַפּט די מאָס און האָט זיך בעמיהט באַלד אויסצובעסערען דעם בעגאַנגענעם פעהלער.

— זאָל גאָט היטען, הער גוטמאַן, וואָס פאַלט אייך איין, פאַר דער פּאָליציי האָב איך פונקט אַזוי מורא ווי אַ שד פאַר ווייוואַך, איך בין בלויז געקומען צו אייך מאַכען אַ געשעפט און ווייטער גארנישט אָן.

דזשעק האָט אָנגעגאָסען א גלאָז וואַסער און דערלאַנגט גוטמאַנען, אַז ער זאָל זיך בערוהיגען און דאַן האָט דזשעק שוין אָנגעהויבען צו רעדען מיט אַ טאָן פון אַ פּראַיבאַטערעסירטען און זיך מעהר נישט בעמיהט אָפּצושלעפען דאָס געשפּרעך.

— אַלזאָ, הער גוטמאַן, ווי איך האָב אייך געזאָגט אין אָנהויב פון מיין געשפּרעך, בין איך אינטערעסירט, אַז איהר ווייסט זעהר פיל וועגען דער געגנבעטער ערפינדונג אי ןדער פירמע „כעמיקפאַל״ איך האָב שוין דערויף געגעבען בעווייזען, איך האָב אייך שוין אָנגעוויזען, אַז איך ווייס, אַז איהר קויפט אויף אין געהיים די אַקציעס פון „כעמיקפאַל״, אַז איהר פערגרעסערט אייערע פאַבריקס-רוימען, אַז זיי זאָלען צוגעגרייט ווערען אויף אַ גרעסערער פּראָדוקציע, א.אַז.ו., פאַר מיר, מיסטער גוטמאַן, איז די דאָזיגע ערפינדונג אַ לעבענס-זאַך. נישט דערפאַר, ווייל איך וויל מיך מיט מיינע ידיעות אין דער דאָזיגער היגזיכט טיילען מיט דער פּאָליציי, חלילה, אַזוי בידריג בין איך נאָך נישט געפאַלען, איך דאַרף דאָס האָבען צוליב זיכערען מיין לעבענס-עקזיסטענץ, צוליב מיין צוקונפט און דער צוקונפט פון מיינע קינדער.

— דער צופאַל האָט געוואָלט, האָט דזשעק ווייטער גערעדט פערציהענדיג זיין לולקע, אַז גראָד איז מיר אין די האַנד געפאַלען די געשיכטע פון ראַפאַל באַטאַנסאַן, און אַז די מערדערין איז נישט קיין אַנדערע ווי אייער טאָכטער איך שטעל איך דעריבער פאָלגענדען פאָרשלאַג: איך וועל שווייגען וועגען דער געשיכטע פון באַטאַנסאַנס מאָרד, אייער טאָכטער וועט ווייטער זיין פולשטענדיג זיכער און דערפאַר וועט איהר מיר זאָגען, וואו ס׳געפינט זיך די געגנבעטע ערפינדונג.

— דאָס איז שרעקליך... דאָס איז אונמעגליך האָט גוטמאַן אַרויסגעשטאַמעלט, איך ווייס וועגען דעם גאָר נישט, פון וואַנען קען איך וויסען וועגען זאַכען וואָס שטאַמען פון גנבה און מאָרד ?

— און דאָך, האָט דזשעק געזאָגט, פאַסירען אין לעבען אַזעלכע זאַכען, און דאָך קען אַמאָל מעגליך זיין, אַז איהר האָט וועגען דעם אַ ידיעה, אפשר האָט איהר געהערט וועגען דעם, אפשר האָט מען אייך פאָרגעלעגט די דאָקומענטען צו קויפען, יעדע מינדעסטע ידיעה אין דער הינזיכט איז פאַר מיר טייער, און איך מוז אייך נאָך אויפמערקזאַם מאַכען דערויף, אַז די דאָקומענטען וועט מעהר קיין לעבעדיגער מענש אין פוילען נישט זעהען, אַלזאָ, דוכט זיך מיר, אַז איך האַנדעל ווי אַנ׳אַנשטענדיגער מענש און נישט ווי אייער פון אונזער ספערע.

— אָבער דאָס איז דאָך אונמעגליך... אונמעגליך...

גוטמאַן האָט זיך דערמאָהנט אין זיין געשפּרעך מיט מערטענסען, ער האָט געוואוסט, אַז מערטענס וועט נישט אַרויסגעבען פון האַנד די ערפינדונג, איצט איז ער איינגאַנצען פערלוירען, פערלוירען זיין כבוד, זיין עהרליכקייט, זיין פערמעגען, ער אַליין זיין טאָכטער, זיין אייבציג קינד. די וועלט איז איהם ענג געווען, ער האָט נישט געוואוסט וואָס ער זאָל אָנהויבען צו טון, וואָס פאַר אַנ׳עצה זיך צו געבען, אין די דאָזיגע סעקונדען פון פיינליכער ערוואַרטונג אויף אַנ׳ענטפער מצד גוטמאַנען האָט אימיצער שטיל אָנגעקלאַפּט אין טיר און איידער גוטמאַן האָט נאָך בעוויזען צו ענטפערן אויף דעם קלאַפּ פון אין טיר, האָט זיך אויף דער שוועל בעוויזען ראָמאַ.

(המשך קומט)

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם כוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטארבליך. ספעציעל געמאכטע היילבאנדאזשען אויסגעצייכנט גוט דורך גרויסע פראפעסארען מיט מיינע באהאנדלונג און פון דייטשן פראפעסאר-דאקטאר בראכו רעקומענדירט. ...זיכער דעם שמערצן און גערעהרליכסטן ברוך. אויך פאר הויקערס לעמונגען מיט הייל-גארטלען און שפארטשן פאר פערקרומטע פוס און פלאט-פוס ספעציעלע אמנלאגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע ...

שפרעכשטונדען פון 9 ביז 1 בטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונט.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped
von Lemberg Łódź, WÓLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס „ערוועלניכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבן אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש, פראפ. ד"ר י. מאַרישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דעם געעהרטען ספעציאל. ה' י. ראפאפארט, דיר. פון ארטאפעדישן אנשטאלט אין לאדז, וואלטשאנסקא 29, פראנט 2 שטאק, דריק איך אויס עפענטליך מיין הארציגע דאנקבארקייט פאר זיין אנלעגען מיר דעם ספעציעלן ארטאפעדישן היילגארטל פון זיין מעטאדע, וועלכע האט מיך אויסגעהיילט גענצליך. ס'האט מיר געדראהט צו פראצן דער רוקען צוליב'ן הויקער און יעצט בין איך געזונד און בין פעהיג צו דער ארבייט.

Dr. M. Morgenroth, sędzia apelacyjny.

די בעסטע פארציגליכע שאקאלאד

Kosma

(פריהער „Sarotti")

איז איבעראל צו בעקומען.

יעדער איינציגער מעבעל

האט זיך איבערציינגט, אז פאר דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"וו צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 00-191.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפן.

וועכנעריז כירורגישע קליניק

„SANATO"

אגראראווא 10, טעל. 57-213

1-טע און 2-טע קלאס

ערצטליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד

פרייזע פון געבורט

אין 2-טע קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

אויגען-אפטיילונג פון ד"ר מעד. י. קראוש

עמפפאנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.

כירורגישע אפטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאנטאר

עמפפאנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נכמיטאג.

קינא-טעאטער

ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

גרויסער דאפעלטער פראגראם!

1) **מאראל פון פרוי דולסקא**

מיטרייסענדער אינהאלט. פרעכטיגע אויסשטאטונג.

אין די הויפטראלן:

Dela Lipińska, Tadeusz Wesołowski, Zofja Batycka, Adolf Dymsza, Hanka Modzelewska.

2) **„פאר'ן קינד'ס גליק"**

מעכטיגע דראמע. אין די הויפט-ראלן:

WICTOR MAC LAGLEN

געקליבענער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' סטעפאנסקי

אנהויב פון די סעאנסען: אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יום-טוב — 12 א זייגער בייטאג. דער זאל איז גוט בעהייצט.

שניידער-מייסטער און געזעלען

פערזוימט נישט די צייט פון דעם 2-טען 5-וואכענדיגען צושניידער-קורס אין **אורמאנ'ס צושניידער-שולע זשעלאנא 10a.**

דער עקזאמען וועט פארקומען חול המועד פסח. פאר צוגערייטע שילער וועט דער קורס דויערען נור 3 וואכען. דער 2-טער קורס הויבט זיך אן דעם 4-טען מיטוואך, שושן פורים. שרייבט אייך איין וואס שנעלער. אינמיטען קורס ווערען קיין שילער נישט צוגענומען. פאר עלטערע מייסטער איז איינגעריכט א בעזונדערער סאלאן צו לערנען אויף 11 ליסטאפאד 30. איינשרייבען קען מען זיך אויף די קורסען טעגליך פון 9 ביז 1 בייטאג און 3—8 אוונט אין לאקאל זשעלאנא 10a. מיט אכטונג

שניידער-לעהרער **א. אורמאן**

לאנגיעריגער געריכטס-סעקרעטאר

שרייבט און ערלעדיגט אלערליי

ביטעס, אנקלאגעס און קלאוזולעס

ספעציאליסט אין אלע מיליטער-ענינים, ווי אויך אין שרייבען ביטעס פאר איינציגע שפייזערס.

שנעלער אויסקויף פון פאטענטען און רעגיסטראציע-קארטען אויפ'ן יאהר 1931

ב. מאן, 10 פיעטריקאווער 10

נעהמט אן פון 3 ביז 4 נאכמיטאג אומזיסט.

די בעוואוסטע מעכאנישע שלאסעריי

J. REDER

קאנסטאנטינער 13/11 (רוג זאכאדניא

נעהמט אן אלערליי שלאסער-ארבייטען, ווי אויך אויטאגענישע שווייסונגען געגען דויערנדער גאראנטיע און צו מעסיגע פרייזען.

בעמערקונג: פאר הענדווערקער — ראבאט.

Dr. med. W. Eychner

גינעקאלאג-אקושער

זגערזשער 11

טעלעפאן 72—134

נעמט אן פון 2—3 נאכמ. און פון 7½—9 אווענד.

DR. MED.

Haltrecht

ספעצ.-ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנקה., קינדערלאזיגקייט.

נעמט אן פון 12—3 נ"מ און פון 8 ביז 9 אוענד. זונטאג פון 9 ביז 1 בטאג.

פיעטריקאווער 10

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

DOKTÓR

H. WOŁKOWYSKI

האט זיך איבערגעצויגען אויף

צעגעלניאנא 36, טעל. 90-216

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען

נעמט אן פון 9 — 2 נארם. און פון 5 — 9 אוונד

פאר דאמען בעזונדערען ווארטע-צימער.

פאראדניא וועגעראלאגיטשנא

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועזען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.

— טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

Lekarz-dentysta

Stanisław Gelberg

זאוואדזקא 14, טעל. 33-108

נעמט אן פון 10—2 נאכמ. און פון 4—7 אווענד.

לעטשניצע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען און דענטיסטישער קאבינעט.

בושעשינער 11, טעלעפאן 3763

אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערן ק'	1½ - 12½
ד"ר קערשנער קינדער-קראנקה.	11-9 3-4½
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטע	12—2
ד"ר ביבערגאל הויט און וועגער.קר.	11½—12½
ד"ר שמירנעלד נערווען און גמיטיגע קר.	1—2
ד"ר נאלדבלאט אויגען-קראנקה.	12½—1½
ד"ר זאלצוואסער כירורגישע קראנקהייטען	2—3
ד"ר שמערלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	12½—1½

היכע-טעראפיע. שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א. א. ווי: פאקען-שטעלן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראל אינ-שפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראצ. אויף פערלאנג היזיטען אין שטאט. אין לאבאראטאריום ווערען געמאכט אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמא און בלוט

אימפונגען געגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפנט געווארען

א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשי נסקי - סמאראפאלסקא

צאהן-ארצט 10—1, 3—6

קינסטליכע ציינער, קראנען, פאמפען א.א.וו.

די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

איבערצוגעבען

א גרויסע בעקעריי מיט צוויי איינוועגס צו באקען מצות מיט אלע יום-טוב'דיגע כלים ביי היגרום נאווראט 34 אויף זעהר גוטע בעדינגונגען

נויטיג

א פערקויפעריין

בעקאנט ביי וועלען-שטאף מעלדען זיך ביי ראזענ-פעלד אלעקסאנדראווסקא 45 טעל. 33-198

נויטיג

אנ'אבערלאק-נייהער

און אויך צו איין גומי-מאשין. אפגעבן אדרעסן אין אדמיניסטר. אונטער „זיידענע רעפארם".

בראדאווקעס

נעהם איך אראב אהן שמערצען און אהן בלוט

REGINA פאמארסקא 14 פראנט 2-טער שטאק וו. 6 טעל. 83—162.

איך זוך

א געוועלב

אין א גוטען פונקט אויף קאלאניאל און פרוכטען ערקינדיגען זאכאדניא 34 ביי טעגענבוים

HEMOROIDY

stan zapalny
swędzenie
krwawienie

USUWA HEMORIN KLAWE

DR. MED. H. LUBICZ

ספ. פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראנק. אויף **צעגעלניאנא 43,** טעל. 32·141

עמפפאנגס-שעה'ן 8—10, 12—2, און 5—8 זונטאג און יו"ט 9—1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

מאשין-לעכער

ווערן אנגענומען אויסצונייען ביי

ג. נארדמאן, צעגעלניאנא 29

לעטשניצע

צאהן-ערצטליכער גאבינעט און רענטגען-אינסטיטוט

דיאגנאסטיק, אויסערליכע און לייכט-טיפע טעראפיע)

זגערזשער 17 טעל. 33-116

וועגעראלאגישער גאבינעט

טעגליך טעטיג פון 1 — 2 נאכמיטאג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע

אנדזשעיא 5, טעל. 40-159

נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמ.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה

אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכן בטח ושאנן כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם זאלסט נאר קומען און בורא

פון **ד. מאנעלא**

וואס איז איבערגעטראגען געווארען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף פיעטריקאווער 17, לינקע אפיצינע פארטער, טעל. 95·124

וואו ס'ווערט ווייטער ערלעדיגט פינקטליך און געוויסענהאפט געשריבען אלערליי ביטעס: ציווילנע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואקאניעס, קלויזולעס, זאבזעפיטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אוזשאנד ראזיעמטשע, ווי אויך איבער-זעצונגען אין אלע שפראכען.

בעמ.: קלויזולעס און זאבעזפיעטשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט במשך פון 24 שעה

מיט אכטונג **ד. מאנעלא,**
פיעטריקאווער 17, 1-טער הויף

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 ... 4 ... 60—
נאכ'ן טעקסט—12 ... 8 ... 18—
... 50 פראצ. טייערע. אויסל. 100 פראצ. טייערער. טעלעגראמען—10 גר. א ווארט

[illegible] „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Bezustowski i D. Zilberberg. [illegible] odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.